Ἀριθ. 124 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. — 14 Μαΐου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ

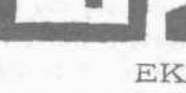

Ἡ ἀνωτέρω ὑπογραφὴ τοῦ γενναίου ἀρχιμανδρίτου ἐλήφθη ἐκ μακρᾶς ἐπιστολῆς γραφείσης ἐν Ἀχλαδοκάμπῳ, τῇ 10 Ἰουλίου 1822, παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀειμνήστων Δημητρίου Ὑψηλάντου, Πετρόμπεη, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ Παναγιώτου Κρεββατᾶ καὶ ἀπευθυνθείσης «Πρὸς τοὺς εὐλογενεῖς πατριώτας, εἰς Ζάκυνθον.» Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἧς τὸ πρωτότυπον εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ κ. Δ. Στεφάνου, περιγράφεται ἡ οἰκτρὰ τότε κατάστασις τῆς Ἑλλάδος καὶ ζητεῖται βοήθεια παρὰ τῶν Ζακυνθίων εἰς «μπαρούτι, μολοῦβι καὶ χαρτί.» Σ. τ. Δ.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ

Βίος αὐτοῦ καὶ ἀνακαλύψεις.

[Μετάφρασις Α. Μ.]

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 289.

Ε'

Τρίτη θαλασσοπορία.

Ἡ Τριάς, ἡ ἀμερικανικὴ Ἤπειρος, αἱ νῆσοι Ταβάγο, Γρενάδα, Μαργαρίτα καὶ Κουβάγο.

Ὁ μέγας θαλασσοπόρος δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἀχαριστίας τῶν συμπολιτῶν του. Κατ' αὐτὸν ἡ κυρία καὶ μεγάλη ἀποστολὴ ἐξεπληρώθη, ἔμενεν ὅμως νὰ ἐκπληρωθῇ καὶ ἡ μικρὰ ἡ ἀνθρωπίνη. Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος, πρέπει νὰ εἴπωμεν, ἄνευ κινδύνου νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ὀφειλὴν τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣν οἱ μεταγενέστεροι ὀφείλουσι πρὸς τὴν μνήμην του, ἦτο ἀνὴρ ἐμπεφορημένος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῶν χρόνων ἐν οἷς ἔζη. Ὠνειροπόλει πλούτη καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς ὀπαδούς του· ὅτε δ' ἐπερατώθη τὸ μέγα αὐτοῦ ἔργον ἀποκλειστικῶς ἐνησχολήθη εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ χρυσοῦ, ὅστις ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἴσον καὶ δὴ ἀνώτερον ὅλων ἐκείνων τῶν εὐγενῶν Ἱσπανῶν, οἵτινες ἐξηυτέλιζον ἤδη τὴν ἐπιχείρησιν, διότι δὲν εὗρον τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα ἤλπιζον νὰ εὕρωσιν.

Οὕτω κατέγινε μετὰ σπουδῆς νὰ ὀργανώσῃ τρίτην θαλασσοπορίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἱσπανικῆς κυβερνήσεως. Μετὰ δυσκολίας κατενίκησε τὴν κακεντρέχειαν τῶν ἐχθρῶν του, οὔτε ὅμως οἱ κόποι, οὓς παρεσκεύαζε διὰ τὸ μέλλον, οὔτε αἱ διαβολαί, ἃς κατεσίγα ἐν τῷ παρόντι, ἀνεχαίτισαν αὐτόν. Τῇ 30 Μαΐου 1498 διέφυγεν ὅλας τὰς ἐνοχλήσεις, τὰς παντοειδεῖς, ἃς ἐδοκίμασεν ἀφ' ἧς ἐπανῆλθεν εἰς Ἱσπανίαν. Καίπερ δὲ νοσῶν, ἀπέπλευσε μετὰ 8 πλοίων, ἐφ' ὧν ἐπεβίβασεν 60 ναύτας καὶ 100 πεζοὺς, 40 ἱππεῖς, 50 ἐργάτας, 20 μεταλλευτὰς, 20 ἐργάτας διαφόρων ἐπαγγελμάτων καὶ μουσικοὺς ἔτι· ἐν ἑνὶ λόγῳ ὅλα τὰ στοιχεῖα πρὸς ἵδρυσιν νέας σπουδαίας ἀποικίας, ἧς παρεσκεύασε τὸ μέλλον ἐπιτυχὼν ἐκ τοῦ Βασιλέως τὴν διαταγὴν ὅπως πᾶσαι αἱ θανατικαὶ ποιναὶ, αἱ ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἱσπανίᾳ, μεταβληθῶσιν εἰς ἐξορίαν εἰς τὰς Νήσους· οὕτω δ' ἐγένετο ἐφευρετὴς τῆς ἀποκαταστάσεως ἐκείνης τῶν καταδίκων διὰ τῆς ἐργασίας, ὧν ἡ ἱστορία περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Παραφυλασσόμενος ὁ Κολόμβος παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἁγ. Βικεντίου ὑπὸ γαλλικοῦ στόλου, θέλοντος νὰ διευκολύνῃ τὴν πορείαν του, διηυθύνθη εἰς τὴν Μαδέραν, ἐξ ἧς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον 5 τῶν πλοίων του ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πλοιάρχων Πέτρου Ἀράνα, Σανσὲ Καβαραγιὰς καὶ ἑνὸς τῶν συγγενῶν του Ἰωάννου Ἀντωνίου Κολόμβου· αὐτὸς δὲ διὰ τῶν ὑπολοίπων τριῶν ἐτράπη πρὸς μεσημβρίαν ὅπως διαπεράσῃ τὸν ἰσημερινὸν καὶ ἀναζητήσῃ χώρας πλουσιωτέρας.

Ἔφθασεν εἰς τὰς νήσους Σὲλ καὶ Σαντιάγον τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου. Ἐντεῦθεν ἀνεχώρησε τῇ 4 Ἰουλίου, ἔπλευσε 120 λεύγας μεσημβρινοδυτικῶς· ἔπειτα, ἵνα μὴ μείνῃ ἀκίνητος ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ ὑπὸ γαλήνης μακρᾶς, ἐτράπη κατ' εὐθεῖαν πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνεκάλυψε τῇ 31 Ἰουλίου νῆσον, ἣν ὠνόμασε Τριάδα.

Ἡ νῆσος αὕτη ἔκειτο πλησιέστατα τῇ ἠπείρῳ, ἀλλ' ὁ Κολόμβος, ὅστις δὲν ἐζήτει ἄλλως πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὴν ἤπειρον, ἔτι μᾶλλον ἀμφέβαλλε διότι οἱ ναῦται, οὓς ἔπεμψεν εἰς τὴν ξηρὰν τὴν ἐπαύριον τῆς προσορμίσεως αὐτοῦ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀλκαταράζ, εἶπον αὐτῷ ὅτι ἡ χώρα ἦτο ἀκατοίκητος.

Ἐν τούτοις μέγα μονόξυλον, ἐφ' οὗ ἐπέβαινον 24 ἰθαγενεῖς ἐνδεδυμένοι κάτωθεν τῆς ὀσφύος μικρὸν ἔνδυμα βαμβάκινον, κεχρωματισμένον διὰ ζωηρῶν χρωμάτων, ἐπλησίασε τὸν στολίσκον· ἀλλ' οἱ ναῦται δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προσελκύσωσιν αὐτοὺς διὰ τῶν κατόπτρων καὶ τῶν ὑαλικῶν, ἅτινα ἐπεδείκνυον· τοὐναντίον οἱ Ἰνδοὶ ἔδειξαν ἐχθρικὰς διαθέσεις, διότι ἀνεχώρησαν ῥί-

ψαντες βροχὴν βελῶν ἐπὶ τοῦ πλησιεστέρου αὐτοῖς πλοίου.

Τῇ ἐπαύριον ὁ ναύαρχος προσωρμίσθη εἰς τὰ παράλια τῆς Βενεζουέλας, ἅτινα σχηματίζουσι τὸ δέλτα τοῦ Ὀρενόκου· ἀλλ' ἐκ τῶν πολυπληθῶν διακλαδώσεων τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐνόμισεν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε νῆσος, ἣν καὶ ὠνόμασε Γράτσια.

Ἐν τούτοις αὐτόθι ὑπῆρχεν ἡ ἤπειρος, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἐζήτει, καὶ τὴν ὁποίαν ἐνόμισεν ὅτι ἀνεῦρεν εἰς Κοῦβαν· δὲν εἶχεν ὅμως ὁ Κολόμβος ἱκανὸν χρόνον ὅπως λάβῃ πλήρη γνῶσιν. Προσβληθεὶς ἐν τῷ κόλπῳ Παρίᾳ, τῷ εὑρισκομένῳ μεταξὺ τῆς ἠπείρου καὶ Τριάδος, ὑπὸ τρικυμίας, ὅτε καὶ διέτρεξε τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων, ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, ἀφοῦ προηγουμένως ἀνεκάλυψε καὶ ὠνόμασε τὸ ἀκρωτήριον Πένα Βλάγκα ἐπὶ τῆς νήσου Τριάδος, τὸ ἀκρωτήριον Λάπα ἐπὶ τῆς ἠπείρου καὶ πολλοὺς λιμένας, ἰδίᾳ δὲ τὸν τῶν Πιθήκων εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀρενόκου· ἀπεβιβάσθη δὲ καὶ πρὸς δυσμὰς τοῦ ἀκρωτηρίου Κουμάνα, ὅπου ἔτυχε λαμπρᾶς ὑποδοχῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων, οἵτινες ἐβεβαίωσαν αὐτὸν ὅτι πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀλκαταράζ ἡ χώρα εἶχεν ἄφθονον χρυσὸν καὶ μαργαρίτας.

Ὁ ναύαρχος ἐπεθύμει νὰ προχωρήσῃ μέχρις ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε πρὸς τὰ παράλια ἐκεῖνα οὐδὲν ἀσφαλὲς ὁρμητήριον τῶν πλοίων του. Ἄλλως δὲ καὶ ἡ ὑγεία του σπουδαίως εἶχε πάθει καὶ ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς Ἰσαβέλλαν, ὅπερ ἀναφανδὸν ἐπεζήτουν καὶ τὰ κεκμηκότα ἐκ τοῦ πλοῦ πληρώματα. Παρέπλευσε λοιπὸν τὴν Βενεζουέλαν, συνάπτων σχέσεις πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς, οἵτινες εἶχον σῶμα ἐξαίρετον, φυσιογνωμίαν εὐάρεστον καὶ ἦσαν μᾶλλον πεπολιτισμένοι ἐκείνων, οὓς τέως εἶχεν ἰδεῖ μέχρι τῆς 23 Αὐγούστου, χρόνου καθ' ὃν, καταλείπων τὸν κόλπον Παρίαν διὰ στενοῦ πορθμοῦ, ὃν ἔτι καλοῦσι στόμα τοῦ Δράκοντος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀναπεπταμένην θάλασσαν.

Μετ' ὀλίγον ἀνεκάλυψε τὴν νῆσον Ταβάγο, κειμένην ΒΑ. τῆς Τριάδος, εἶτα βορειότερον τὴν Κονσεψιὼν (καλουμένην σήμερον Γρενάδαν), ἐκεῖθεν ἐκκλίνων ΜΔ. παρέπλευσε τὴν ἀμερικανικὴν παραλίαν εἰς διάστημα περίπου 40 λευγῶν, καὶ ἀνεκάλυψε τὴν νῆσον Μαργαρίταν καὶ τὴν νῆσον Κουβάγο ἐγγὺς κειμένας τῇ ἠπείρῳ. Ἐπεθύμει δὲ νὰ παρατείνῃ τὴν διαμονήν του ἐν τῇ τελευταίᾳ, διότι οἱ ἐγχώριοι εἶχον αὐτόθι ἱδρύσει ἁλιείαν μαργαριτῶν, καὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ προμηθευθῇ μεγάλας ποσότητας ἀνταλλάσσων τεμάχια φαγεντιανῶν ἀγγείων καὶ σειστρα. Ἀλλὰ τὰ πληρώματα ἦσαν ἐκλελυμένα ἐκ τῶν κόπων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσθενῶν εἶχεν αὐξήσει, διὸ ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νῆσον.

Κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν χρόνον ἡ διχόνοια ἐπεκράτει ἐν τῇ ἀποικίᾳ, ἀπειλουμένη καὶ ὑπὸ τῶν ἐπανεστατημένων ἐγχωρίων, ἦτο δὲ ἀναγκαία ἡ ἄφιξις τοῦ ναυάρχου ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν. Ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ὁ ἀδελφός του Βαρθελεμῆς ἐθεμελίωσεν, αὐτὸς ὑποδείξας, εἰς ἀπόστασιν 30 λευγῶν ἐκ τῆς Ἰσαβέλλας παρά τινι μεγαλοπρεπεῖ λιμένι καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς ὡραίου ποταμοῦ, τὴν πόλιν τοῦ Ἁγ. Δομίγκου, ἥτις κατέστη ὕστερον ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου· ἦτο δὲ φυσικῶς ὁ διοικητής, τοῦ ἀδελφοῦ του Δὸν Διέγου ἔχοντος τὴν διοίκησιν τῆς Ἰσαβέλλας.

Αὐτὴ ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας ὑπὸ μόνης τῆς οἰκογενείας τοῦ Κολόμβου ἐξηρέθισε τοὺς Εὐρωπαίους, εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσε καὶ τοῦτο ὅτι πάντες οἱ ἀφικόμενοι μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν χρυσωρυχείων ἦσαν τυχοδιῶκται καὶ ἀνέστιοι, οἵτινες ἦλθον ἐνταῦθα ἑλκυσθέντες ὑπὸ τῆς ἀπληστίας· δυσηρεστήθησαν δὲ διότι δὲν ἐπλούτισαν ἀμέσως καὶ ἄνευ ἐργασίας.

Δὲν ὑπῆρχε δὲ πρὸς τούτοις χρεία τῆς παρεμβάσεως αὐτῶν ὅπως ἐξεγείρωσι τοὺς ἐγχωρίους καὶ ὑποθάλψωσι τὴν ἀταξίαν· διότι οἱ Ἱσπανοὶ αὐτοὶ διὰ τοῦ συστήματος τῆς παρανόμου ἐπιβολῆς φόρων, τῶν ἀπαιτήσεων, τῆς ἀπιστίας, τῆς βίας καὶ τῆς σκληρότητος αὐτῶν, ἥτις πολὺ ὕστερον ἐπλημμύρησεν αἵματος καὶ ἀπεδεκάτισε τὸν Νέον Κόσμον, ἐξήγειραν τοὺς ἰθαγενεῖς κατοίκους.

Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος εἶχεν ἀφ' ἑνὸς μὲν φροντίδα νὰ ἀναχαιτίζῃ τοὺς Ἱσπανούς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ πολεμῇ τοὺς Ἰνδούς. Καὶ τὰς στάσεις μὲν τῶν τελευταίων κατέστειλε διὰ τῆς ἱκανότητός του, τὰς ἀταξίας δὲ τῶν Ἱσπανῶν διὰ τῆς ἀσκήσεως πάσης τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ. Ἀποδώσας τὸ δίκαιον εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ἐδημοσίευσε προκήρυξιν καλῶν πάντας τοὺς στασιαστὰς κατὰ τῆς ἀρχῆς Ἱσπανοὺς εἰς τὸ καθῆκόν των. Οἱ μὴ ὑποταχθέντες ἀπεστάλησαν τῇ 18 Ὀκτωβρίου ὑπὸ τοῦ ναυάρχου ἐπὶ 5 πλοίων εἰς τὴν Ἱσπανίαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀξιωματικοῦ, κομίζοντος καὶ ἔκθεσιν τῶν νέων ἀνακαλύψεων καὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀποικίας.

Πάντες οὗτοι οἱ δυσηρεστημένοι ἔφθασαν εἰς Ἱσπανίαν ἐν ὥρᾳ καθ' ἣν ὁ Φερδινάνδος ἀκούων ὅλας τὰς διαβολάς, τὰς ἀδιαλείπτως ἐκτοξευομένας κατὰ τοῦ ναυάρχου, ἦτο προκατειλημμένος κατ' αὐτοῦ καὶ μεταμεμελημένος διότι περιέβαλε διὰ τόσον μεγάλης ἐξουσίας καὶ ἐξόχων προνομίων ἄνθρωπον ἀφανοῦς καταγωγῆς καὶ ξένον. Αἱ σκέψεις αὗται διὰ τῶν νέων κατηγοριῶν ἐπιρρωσθεῖσαι ηὔξησαν τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ Βασιλέως. Ἐξέλιπε δὲ ἤδη καὶ ἡ προστασία, ἣν ὁ Κολόμβος εὕρισκεν εἰς τὴν ἀγαθότητα τῆς Ἰσαβέλλας. Διότι ἡ προστάτρια

αὕτη, ἡ ἀφοσιωμένη εἰς τὸν ναύτην τῆς Γενούης, ἠγανάκτησεν ἰδοῦσα συνοδίαν 300 Ἰνδῶν, οὓς ἀπέσπασεν οὗτος ἐκ τῆς πατρίδος των καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἱσπανίαν ὡς αἰχμαλώτους, καὶ ἐγκατέλιπε τὸν προστατευόμενόν της.

Οἱ ἐχθροί του εἶχον ἤδη ἐνώπιόν των εὐρὺ στάδιον· διέδωσαν ὅτι ὁ Κολόμβος μὴ εὐχαριστούμενος μόνον εἰς τὸ ν' ἄρχῃ τυραννικῶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, ἐπλούτει δαπάναις τοῦ βασιλικοῦ θησαυροφυλακείου καὶ παρεσκευάζετο ν' ἀναγορευθῇ βασιλεὺς κατακτητὴς τῶν χωρῶν, ἃς ἀνεκάλυψεν ὑπὲρ τῆς Ἱσπανίας. Ἡ αὐλὴ διέταξε τὸ δεύτερον ἤδη ἀνακρίσεις ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ ναυάρχου, ἃς ἀνέθεσαν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Καλατράβας Φραγκίσκον Βοβαδίλλαν. Οὗτος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον μηνὶ Ἰουνίῳ 1500 ὡς ἔφορος τῆς δικαιοσύνης καὶ γενικὸς διοικητής.

Ὁ διορισμὸς οὗτος συνεπῆγε βεβαίως τὴν παῦσιν τοῦ ναυάρχου, ἀλλὰ πλὴν τούτου ὁ Βοβαδίλλας εἶχε περιβληθῆ καὶ δι' ἀπολύτου πληρεξουσιότητος διὰ τῆς ἑπομένης βασιλικῆς ἐπιστολῆς.

«*Πρὸς τὸν Δὸν Χριστοφόρον Κολόμβον,*
ἡμέτερον ναύαρχον ἐν τῷ Ὠκεανῷ.

Διετάξαμεν τὸν διοικητὴν Δὸν Φραγκίσκον Βοβαδίλλαν νὰ ἐξηγήσῃ ὑμῖν τὴν ἡμετέραν θέλησιν. Διατάσσομεν δ' ὑμᾶς νὰ πιστεύσητε αὐτῷ καὶ νὰ ἐκτελέσητε ὅ,τι εἰπεῖ ἐκ μέρους ἡμῶν.

Ἐγὼ ὁ βασιλεύς.
Ἐγὼ ἡ βασίλισσα.»

Ἐὰν ὁ περιφανὴς θαλασσοπόρος εἶχεν ἀληθῶς τὴν πρόθεσιν νὰ κηρυχθῇ αὐτόνομος, δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ καλλιτέραν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Βοβαδίλλαν καὶ τὰ πληρεξούσια αὐτοῦ γράμματα, τόσῳ μᾶλλον ὅσον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Βοβαδίλλας ἐφάνη αὐθάδης· διότι ἡ πρώτη πρᾶξις αὐτοῦ φθάσαντος εἰς Ἰσαβέλλαν, ἐξ ἧς ὁ ναύαρχος τότε ἦτο ἀπών, ἀσχολούμενος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Βαρθελεμῆ περὶ τὴν κατασκευὴν φρουρίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ξαραγούα, ἦτο νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν φυλακὴν δέσμιον τὸν διοικητὴν Δὸν Διέγον. Ἡ σκέψις ὅμως τοῦ Κολόμβου δὲν ἔφθασεν ἕως ἐκεῖ. Πρὸς τὴν βασίλισσαν Ἰσαβέλλαν ἠσθάνετο βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην, τούτου δ' ἕνεκα παρέβλεπε τὴν ἀχαριστίαν τοῦ Φερδινάνδου, ὃν πάντοτε εὗρεν ἀδιάφορον καὶ μάταιον, ἤδη δὲ δεικνυόμενον ἐπιλήσμονα τῶν δημοσίᾳ δοθεισῶν ὑποσχέσεων· διότι ἐν τῇ ἐπιστολῇ του δὲν ἀπέδιδεν ἔτι εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀντιβασιλέως, ὃν ἀπένειμεν αὐτῷ προηγουμένως ὡς ἕνα τῶν ὅρων τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐν τούτοις ἔχων ἐν ἑαυτῷ ὁ Κολόμβος πλήρη τὴν συναίσθησιν τῆς ἀθωότητός του, οὐ μόνον ἐδέχθη τὸν Βοβαδίλλαν ὡς ἔφορον τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀρχίσῃ τὰς ἀνακρίσεις περὶ τῆς διοικήσεως καὶ καταστάσεως τῆς ἀποικίας.

Τοῦτο ὅμως ἀπέβη πρὸς κακὸν τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ μεγάλου ἀνδρός, διότι πᾶσα ἡ στρατιὰ τῶν ψευδῶν φίλων, ἅμα ὑπέπεσεν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλέως ἐξηγέρθη κατ' αὐτοῦ καὶ ἐστράφη, κατὰ τὰ ἐν ταῖς αὐλαῖς εἰθισμένα, πρὸς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον. Καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ὤφειλον αὐτῷ τὴν θέσιν των, τὴν περιουσίαν των, κατηγόρουν αὐτοῦ τόσον, ὥστε ὁ Βοβαδίλλας, ὁ μὴ ἐπιζητῶν ἄλλως ἢ μόνον πρόφασιν, ὅπως καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ κατακτητοῦ, ἠδυνήθη μετὰ ἠρέμου συνειδήσεως νὰ καταγγείλῃ αὐτὸν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, καὶ ὡς τοιοῦτον ἔρριψεν εἰς τὰς ἁλύσεις, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἱσπανίαν ὑπὸ τὴν συνοδίαν τοῦ Ἀλόνζου Βιλλέγου.

Αὐτὴ ἡ ἀναξία συμπεριφορὰ πρὸς τηλικοῦτον ἄνδρα τοσοῦτον συνεκίνησε τοὺς γενναίους τὴν ψυχὴν ἄνδρας, ὥστε ὁ πλοίαρχος Βιλλέγος, ἅμα τὸ πλοῖον ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος μετὰ σεβασμοῦ ἦλθεν εἰς τὸν Χριστοφόρον Κολόμβον ὅπως ἐλευθερώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἁλύσεων. Ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ, ἐν τῇ ἀγανακτήσει του, ἀπεποιήθη πᾶσαν μεταβολὴν τῆς ποινῆς. Ἔφερε τὰς ἁλύσεις καθ' ὅλον τὸν πλοῦν· ἠθέλησε δ' αὐτὸς, κατακτητὴς τοῦ Νέου Κόσμου, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἱσπανίας, ὅπερ κατεπλούτισεν, ἁλυσόδετος δίκην κακούργου καὶ ἐγκληματίου!

Τὸ αἴσχος προσήπτετο ὅλον εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ἥτις ἠσθάνθη αὐτὸ ἀμέσως. Τὸ μαρτύριον τοῦτο τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς κατεξανέστησε τὴν κοινὴν γνώμην καὶ διὰ μέσου τῶν ποταπῶν παθῶν, ἅτινα τόσον ἀδίκως ἐξηγέρθησαν, ἡ εὐγνωμοσύνη ἀνατείλασα ἔτρεψε τὴν ὀργὴν τοῦ πλήθους κατὰ τοῦ Βοβαδίλλα.

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἦσαν τόσον πάγκοινα ὥστε ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἀναφανδὸν κατεδίκαζον τὴν διαγωγὴν τοῦ διοικητοῦ Βοβαδίλλα καὶ δι' ἐπιστολῆς φιλίας προσεκάλεσαν τὸν Κολόμβον, ὅστις προσῆλθε βεβαρημένος ὑπὸ τῶν ἁλύσεων.

Εἰς τὴν αὐλὴν παρέστη ὡς κατήγορος καὶ οὐχὶ ὡς κατηγορούμενος, ἕτοιμος ν' ἀφηγηθῇ ὑπερηφάνως τὰ τοῦ βίου του, καὶ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αὐτὸς ὃν κατηγόρησαν ὡς φιλόδοξον, ὅτι αὐτὸς περὶ οὗ εἶπον ὅτι ἐπλούτησεν ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἀποικίας, δὲν ἐκέκτητο παρὰ τὰς ἁλύσεις, ἃς ἔφερεν. Ἡ βασίλισσα ἐλύθη εἰς δάκρυα, ὁ δὲ Κολόμβος συνεκινήθη ἐκ τούτων, καὶ παρηγορήθη διὰ τῶν μειλιχίων λόγων της. Ἡ Ἱσπανία πᾶσα ἀνεγνώρισε τέλος ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἀνεκάλυψεν ἕνα κόσμον, δὲν εἶχε οὔτε μίαν κέραμον ἵνα καλύψῃ τὴν κεφαλήν του.

Τὰ δεσμά, ἅτινα ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἠθέλησε νὰ φυλάξῃ παρ' ἑαυτῷ

μᾶλλον ὡς ἀνάμνησιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, παρὰ ὡς μνημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἀχαριστίας.

«Τὰ σιδηρᾶ ἐκεῖνα δεσμά, λέγει ὁ υἱός του Φερνάνδος, ἔβλεπον πάντοτε ἀνηρτημένα εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ πατρός μου· εἶχε δὲ παραγγείλει νὰ κλεισθῶσι καὶ ταῦτα μετὰ τὸν θάνατόν του ἐντὸς τοῦ φερέτρου του».

ΣΤ'

Τετάρτη θαλασσοπορία.

Ἀνακάλυψις τῶν νήσων Καϋμάνς, Μαρτινίκας, Λιμονάρας, Γουανάγας· τῶν παραλίων τοῦ Χονδουρᾶς, τῶν Μοσκιτοῦς, Νικαραγούας, Βερᾶνιας, Κοσταρίκας, Πορτομπέλλο, Παναμᾶ, τῶν νήσων Μουλατὰς καὶ τοῦ Δαριηνοῦ κόλπου.

Παρελθούσης τῆς συγκινήσεως, κατέλαβε τὸν Κολόμβον ἡ φυσικὴ εἰς τοὺς μεγάλους ἄνδρας ἀδιαφορία. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ναυάρχου ἀπενεμήθη αὐτῷ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως. Ὁ Βοβαδίλλας, ὅστις πράγματι διεδέχθη τὸν Κολόμβον εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον, ἀνεκλήθη μᾶλλον διὰ τὴν σκληρὰν διαγωγήν του πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἱκανῶς ἐμειώθη ὑπὸ τὴν κυβέρνησίν του, παρὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου. Ὁ μέγας δὲ θαλασσοπόρος δὲν ἐπέμφθη ἐκ νέου εἰς τὴν θεμελιωθεῖσαν παρ' αὐτοῦ ἀποικίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐγένετο ἐκ δυσμενείας, ἀλλ' ἐξ αἰσθήματος λεπτοῦ, ὅπερ ὀλίγον ἐξετιμᾶτο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ἡ Ἰσαβέλλα δὲν ἤθελεν ὁ ὑπ' αὐτῆς προστατευόμενος ν' ἀναλάβῃ τὸ ἄχαρι ἔργον νὰ φυλακίσῃ τὸν ἐχθρόν του. Διὸ ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον ἕτερος διοικητής.

Ὁ Κολόμβος δὲν διεμαρτυρήθη· ἀλλ' ὑπ' ὄψιν ἔχων τὰ ἀποτελέσματα τῆς θεμελιώσεως τῆς ἀποικίας, διότι μετὰ τρία ἔτη ἐπρόκειτο τὰ εἰσοδήματα τοῦ στέμματος ν' αὐξήσωσι κατὰ 60 ἑκατομμύρια, ἐζήτησεν ἐπιμόνως, καίτοι ἐν ἡλικίᾳ 66 ἐτῶν, νὰ ἐπιχειρήσῃ τετάρτην θαλασσοπορίαν, πρεσβεύων ἔτι ὅτι ἡ Ἀσία ἦτο ἐκεῖ, ὅπου εὑρίσκετο πραγματικῶς ἡ Ἀμερική. Περὶ τούτου δὲ ἐξέθηκε τὰ πράγματα τόσον πειστικῶς, ὥστε ὁ Βασιλεὺς κατεπείσθη νὰ ἐξοπλίσῃ νέον στολίσκον.

Ὁ Βάσκο δὲ Γάμα ἐπανήρχετο ἐκ τῶν Ἰνδιῶν κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος. Ὁ δὲ Κολόμβος, ὅστις ἐπίστευεν ὅτι αἱ Ἰνδίαι ἐχωρίζοντο ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεισῶν χωρῶν διὰ στενοῦ, ἤθελε νὰ πορευθῇ εἰς αὐτὰς διὰ τῶν δυτικῶν ὁδῶν, μὴ προτιθέμενος νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον καὶ εἰς τὰς ἱδρυθείσας ἤδη ἀποικίας. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐκ Γάδης τῇ 9 Μαΐου 1502 μετὰ τεσσάρων πλοίων, ὧν τὸ μεγαλείτερον εἶχε χωρητικότητα 70 τόννων. Ἅπαν τὸ πλήρωμα τῶν πλοίων συνέκειτο ἐξ 150 ἀνδρῶν. Εἶχε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφόν του Βαρθελεμῆν καὶ τὸ τέκνον του τὸν Φερνάνδον 13 ἐτῶν, ὅπερ εἶχεν ἀποκτήσει ἐκ δευτέρου γάμου.

Ὁ στολίσκος ἀναπαυθεὶς ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν μεγάλην Καναρίαν νῆσον προσήγγισεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν Μαρτινίκαν, Δομίγκον, Σαὶν Κροὰ καὶ Πορτορίκο καὶ ἔφθασε τῇ 29 Ἰουνίου εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον. Ὁ Κολόμβος προυτίθετο νὰ μὴ ἀποβιβασθῇ ποσῶς εἰς ταύτην τὴν γῆν ἐξ ἧς ἀναξίως ἀπεδιώχθη. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πλοῖόν του ἔκαμνε νερὰ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν διοικητὴν τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα. Ὁ Νικόλαος Ὀβάνδο, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Βοβαδίλλαν, ἀπεποιήθη αὐτῷ τὴν ἄδειαν. Καὶ δὲν ἦτο μὲν οὗτος κακεντρεχὴς ἀνήρ, ἀλλ' ἐροβεῖτο μὴ ἡ παρουσία τοῦ ναυάρχου εἰς τὴν ἀποικίαν φέρῃ πράγματα, ἴσως δὲ καὶ ταραχάς· τόσῳ μᾶλλον ὅσον ὁ Βοβαδίλλας περυλακισμένος ἤδη εὑρίσκετο ἐπὶ ἑνὸς τῶν τριάκοντα τεσσάρων πλοίων, στόλου, ὅστις πλήρης πλούτου ἐκ τῆς ἀποικίας καὶ χρυσοῦ 2 ἑκατομμυρίων παρεσκευάζετο ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἱσπανίαν.

Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος ἠρκέσθη εἰς ταύτας τὰς ἀτόπους παρατηρήσεις καὶ ἀπήντησε μάλιστα δοὺς ἀγαθήν τινα γνώμην· διότι ἡ πεῖρα ἣν εἶχε περὶ τὰ θαλάσσια φαινόμενα ἐγέννησεν αὐτῷ φόβους προσεχοῦς τρικυμίας, διὸ παρεκάλεσε τὸν διοικητὴν νὰ βραδύνῃ τὸν ἀπόπλουν τοῦ στόλου.

Ἠδύνατο βεβαίως νὰ σιωπήσῃ καὶ ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ στοιχεῖα τὴν ῥροντίδα τῆς ἐκδικήσεώς του, ἀλλὰ ψυχὴ μεγαλόῥρων ὡς ἡ ἰδική του δὲν ἐγνώριζε τὴν μνησικακίαν. Οὐχ ἧττον ἐξεδικήθη ἐν πλήρει γαλήνῃ συνειδήσεως, διότι ὁ Ὀβάνδο παρακούσας τὴν συμβουλήν του, ἔδωκε διαταγὴν ν' ἀποπλεύσῃ ὁ στόλος, μόλις ὅμως ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος καὶ διεσκόρπισεν αὐτὸν φοβερὰ θύελλα, οἵαν δὲν εἶχον τέως ἰδεῖ εἰς τὰ παράλια ταῦτα. Εἰκοσιτέσσαρα πλοῖα κατεποντίσθησαν αὐτανδρα, πάντες δὲ οἱ διαβολεῖς καὶ κατήγοροι τοῦ Κολόμβου καὶ ὁ Βοβαδίλλας αὐτὸς ἀπωλέσθησαν ἐν τῷ ναυαγίῳ ἐκείνῳ. Μόνον ὁ στολίσκος τοῦ ναυάρχου διέφυγεν ἐν μέρει τὴν καταστροφήν· διότι ἐν καιρῷ εὗρεν ὁρμητήριον ἀσφαλὲς ὅπου καὶ ἐξησφαλίσθη.

Οὐχ ἧττον τὸ ταξείδιον αὐτοῦ τοῦτο ὑπῆρξεν ἀτυχές· διότι τὰ πλοῖά του φεύγοντα τὴν τρικυμίαν ὑπέστησαν μεγάλας ζημίας· ἡ θύελλα διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ καὶ παρέσυρεν αὐτὰ πρὸς τὴν Ἰαμαϊκήν· εἶτα δὲ μέγιστα ῥεύματα ἐξώθησαν νοτιοδυτικῶς, ὅπου ἐπάλαισαν ἐπὶ ἑξήκοντα ἡμέρας μὴ δυνηθέντα νὰ προχωρήσωσι οὐδ' 60 λεύγας· ἐπὶ τέλους δ' ἐπανερρίφθησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Κούβας.

Οὐχ ἧττον κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα τοῦ τρικυμιώδους καιροῦ ἀνεκάλυψε τὰς νήσους Καϋμάνς καὶ τὴν νῆσον Πίν.

Ἐντεῦθεν ὁ Κολόμβος ἐπορεύθη εἰς θάλασσαν, τὴν ὁποίαν οὐδὲν πλοῖον εἶχεν μέχρι τότε διαπλεύσει. Διηυθύνθη μεσημβρινοδυτικῶς καὶ ἀφίκετο τῇ 30 Ἰουλίου εἰς τὴν νῆσον Γουανάγαν, τῇ δὲ 14 Αὐγούστου εἰς ἐκείνην τὴν γλῶσσαν τῆς γῆς, ἥτις παρατεινομένη συνδέει διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ τὰς δύο ἀμερικανικὰς Ἠπείρους, τὴν ὁποίαν καὶ ὠνόμασεν Ὀνδουράς.

Δὶς μέχρι τοῦδε εἶχε προσεγγίσει εἰς τὴν ἤπειρον. Τοῦτο δὲ κατενόησε διότι ἐπὶ 9 μῆνας παρέπλεε τὰ παράλια ταῦτα, ὧν κατέγραψε καὶ χάρτην, περιλαμβάνοντα τὴν ἀμερικανικὴν παραλίαν ἀπὸ Τρουξίλλο μέχρι τοῦ Δαριηνοῦ κόλπου. Ὑπέστη ὅμως τόσους πολυειδεῖς κινδύνους καὶ ἠγωνίσθη κατὰ τοσούτων τρικυμιῶν, ὥστε ἡ ἀποθάρρυνσις ὑφ' ἧς κατελήφθη ἐμπόδισεν αὐτὸν νὰ ἐπωφεληθῇ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων.

Ἀπόδειξιν τούτου παρέχει ἡμῖν ἡ ἀφήγησις, ἣν ὁ Κολόμβος ἔγραψε τῆς τρικυμίας, τῆς καταλαβούσης αὐτὸν τῇ 15 Σεπτεμβρίου μικρὸν ἀφοῦ ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριον Γράτσια Δίο.

«Ἐπὶ 24 ἡμέρας, γράφει ἐν τῇ πρὸς τὸν Βασιλέα ἐπιστολῇ, τὰ κύματα ἐξηκολούθουν τὰς κατὰ τῶν πλοίων ἐρόδους των, οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν εἶδον οὔτε τὸν ἥλιον, οὔτε τοὺς ἀστέρας, οὔτε οὐδένα πλανήτην. Τὰ πλοῖά μου ἦσαν ἡμιανοικτά, τὰ ἱστία ἐσχισμένα. Τὰ σχοινία, αἱ λέμβοι, τὰ ἄρμενα ἀπωλέσθησαν· οἱ ναῦται μου ἀθυμοῦν καὶ κατάπληκτοι εἶχον παραδοθῇ εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων. Πάντες ἔκαμνον δεήσεις, εὐχολάς, καὶ ἀμοιβαίως ἐξωμολογοῦντο, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμένοντες τὸ τέλος τῆς ζωῆς των. Εἶδον πολλὰς τρικυμίας, ἀλλ' οὐχὶ τόσον μακρὰς καὶ βιαίας. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, ναῦται ἀτρόμητοι ὄντες, ἀπώλεσαν τὸ θάρρος. Ἀλλ' ὅ,τι ἐπλήγωνε βαθέως τὴν ψυχήν μου ἦτο ἡ λύπη, ἣν ἐδοκίμαζα διὰ τὸν υἱόν μου, οὗτινος ἡ νεότης κύξανε τὴν θλῖψιν μου· ἔβλεπον αὐτὸν ἕρμαιον γινόμενον παντὸς δεινοῦ καὶ πόνου παρὰ πάντα ἄλλον ἐξ ἡμῶν. Ὁ Θεὸς βεβαίως, καὶ οὐδεὶς ἕτερος παρεῖχεν αὐτῷ δύναμιν· ὁ υἱός μου μόνος ὑπεξέκαιε τὸ θάρρος καὶ ἀνεπτέρου τὴν ὑπομονὴν τῶν ναυτῶν ἐν ταῖς ἐργασίαις των. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ναύτην γεγηρακότα ἐν μέσῳ τῶν τρικυμιῶν, πρᾶγμα ἐκπληκτικόν, δυσκόλως δυνάμενον νὰ πιστευθῇ· τοῦτο δὲ ἀνεμίγνυε χαράν τινα εἰς τὰς πικρίας, ἃς ἐδοκίμαζα. Ἐγὼ ἡμην ἀσθενὴς καὶ πολλάκις εἶδον προσεγγίσασαν τὴν τελευταίαν μου στιγμήν.

«Τέλος πρὸς ἐπίμετρον τῶν συμφορῶν μου, 20 ἐτῶν ὑπηρεσίαι, κόποι καὶ κίνδυνοι δὲν μοὶ ἐπέφερον οὐδὲν ὄφελος, διότι σήμερον εὑρίσκομαι μὴ κατέχων οὐδὲ μίαν κέραμον ἐν Ἱσπανίᾳ, καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μόνον παρέχει μοι ἄσυλον ὅταν θέλω ν' ἀναπαυθῶ, ἢ νὰ φάγω λιτότατόν τι φαγητόν. Οὐχὶ δὲ σπανίως μοὶ συμβαίνει ν' ἀδυνατῶ νὰ πληρώσω τὴν μερίδα μου.»

Εὐκόλως κατανοεῖ τις ὅτι ὑπὸ τοιαύτας σκέψεις ὁ Κολόμβος δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀναγκαίαν δραστηριότητα ἀρχηγοῦ θαλασσοπορίας. Οὐχ ἧττον ἐξηκολούθησε μετά τινος θάρρους θαλασσοπορῶν καὶ παραπλέων τὴν ἀμερικανικὴν ἀκτήν. Ἔδωσεν ὀνόματα εἰς τὰς χώρας Ὀνδουράς, Μοσκιτοῦς, Νικαραγούα, Κοσταρίκα καὶ Παναμᾶν. Εἶτα ἀνεκάλυψε τὰς 12 νήσους Λιμονάρας, εἶτα δὲ ἠγκυροβόλησεν εἰς τὸν ὅρμον τῆς Ἀμιροτὲ ἀπέναντι τῆς κώμης Καριάϋ, ἔνθα παρέμεινε μέχρις τῆς 15 Ὀκτωβρίου μεταχειριζόμενος τὸν χρόνον τοῦτον πρὸς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων του μᾶλλον, παρὰ πρὸς ἀνάπαυσιν ἰδίαν καὶ τοῦ πληρώματος, ἧς εἶχε μεγάλην ἀνάγκην.

Ὁ ναύαρχος νομίζων ὅτι ὀλίγον ἀπεῖχε τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γάγγου ἠκολούθησε τὴν δασώδη παραλίαν τῆς Βερᾶνιας μέχρι τῆς 26 Νοεμβρίου, τότε δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα Ἐσκρίβανος, ὃν ὠνόμασεν Ἐλρετρέτε, ὅπως ἐπισκευάσῃ αὖθις τὰ πλοῖά του, ἅτινα καταφαγωθέντα ὑπὸ τῶν σκωλήκων εὑρίσκοντο εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν.

Ἐξελθὼν τοῦ λιμένος τούτου κατελήφθη πάλιν ὑπὸ τρικυμίας ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπώλεσε σχοινία, πανία καὶ ἀγκύρας· τὰ πλοῖά του ἀποσυνετέθησαν καὶ ἔκαμνον νερά· ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Βερᾶνιας, ἀλλ' οὐδὲν εὑρὼν αὐτόθι μέρος ἀσφαλὲς ἀπῆλθε (6 Ἰανουαρίου 1503) καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Ἑβρα, ὃν ὠνόμασε Βηθλεέμ.

Ἐνῷ τὰ πληρώματα κατεγίνοντο εἰς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων, πάντοτε ἀτελῶς γινομένην, διότι τὰ πλοῖα ἦσαν κατὰ τὸ ἥμισυ σεσηπότα, ἐξηκολούθει δὲ ὁ τρικυμιώδης καιρός, ὁ ναύαρχος συνέδεε σχέσεις πρὸς τοὺς ἐγχωρίους τοῦ τόπου. Ὁ κασίκος τῆς Βηθλεέμ, ὅστις ἐδείχθη εὐπροσηγορώτατος, ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν ὅτι εἰς ἀπόστασιν 5 λευγῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπῆρχε χρυσοφόρος χώρα, ὅπου ὁ χρυσὸς ἦτο τόσον ἄφθονος ὥστε εἰς μόνος ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ συλλέξῃ 1 μέτρον εἰς 10 ἡμέρας. Ὁ Κολόμβος ἀπέστειλε πάραυτα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀδελφοῦ του Βαρθελεμῆ 70 ἄνδρας, οἵτινες εἰς ὀλίγας ὥρας συνέλεξαν τόσον ἀξιόλογον ποσότητα χρυσοῦ, ὥστε ἐλησμόνησε τὴν Κοῦβαν καὶ τὸν Ἅγιον Δομίγκον, ἐπεθύμει δὲ νὰ ἐγκατασταθῇ πλησίον τῆς πηγῆς ταύτης τοῦ πλούτου (6 Φεβρουαρίου).

Οἱ Εὐρωπαῖοι κατοικήσαντες αὐτόθι ἐντὸς ξυλίνων παραπηγμάτων μετὰ ζήλου ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χρυσοῦ, ὃν ἐπεσώρευον εὐθὺς εἰς τὰ πλοῖα· ἀλλ' ὁ κασίκος ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἁρπαγὴν ταύτην, ἀπεράσισε νὰ σφάξῃ αὐτοὺς καὶ καύσῃ τὰς κατοικίας των. Προσέβαλε λοιπὸν τὸ Ἱσπανικὸν στρατόπεδον μετὰ δυνάμεων σχετικῶς μεγάλων· ἀλλὰ ταύτας κατετρόπωσε τὸ πῦρ τῶν Εὐρωπαίων, συλληφέντος καὶ τοῦ κασίκου μετὰ τῶν τέκνων του. Μετ' ὀλίγον

ὅμως ὁ κασίκος κατορθώσας νὰ διαφύγῃ ἐπανῆλθε κομίζων νέα στίφη, ἅτινα κατὰ μέγα μέρος ἐπίσης οἱ Εὐρωπαῖοι κατέστρεψαν.

Ὁ Κολόμβος ἦτο μὲν νικητής, ἀλλ' ὁ πόλεμος ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ δὲν ἦτο καιρὸς νὰ σκέπτηται περὶ ἱδρύσεως ἀποικίας εἰς τὰς παραλίας ταύτας, εὐαρίθμους ἔχων ὁπλίτας. Ἐνόμισε λοιπὸν συνετὸν ν' ἀπέλθῃ τὸ ταχύτερον, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ μεγαλειτέρων δυνάμεων.

Ἐκ τῶν πλοίων τρία μόνον ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ πλεύσωσι, δὲν εἶχε δὲ προχωρήσει 30 λεύγας ὅτε ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν παραλίαν ὅπως ἐκφορτώσῃ ὅσον τάχιον ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ ὁποῖον καὶ ἐγκατέλιπεν εἰς Πορτοβέλλο καὶ ἐξηκολούθησε πλέων μόνον μετὰ τῶν ἑτέρων δύο, ἄνευ λέμβων καὶ σχεδὸν ἄνευ τροφῶν. Δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω ἀφοῦ ἀνεγνώρισε τὸ ἄθροισμα τῶν νήσων Μουλατὰς καὶ εἰσέπλευσεν εἰς τὸν Δαριηνὸν κόλπον, ἀλλὰ διηυθύνθη εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον.

Τῇ 10 Μαΐου εὑρισκόμενος πρὸ τῶν νήσων Καϋμάνς, νέα τρικυμία ἐκραγεῖσα ἐξώθησεν αὐτὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέχρι τῆς Κούβας· αὐτόθι ἀπώλεσεν ἱστία, ἀγκύρας, τὰ δὲ δύο πλοῖα συνεκρούσθησαν πρὸς ἄλληλα κατὰ μίαν τῶν νυκτῶν. Ὁ τρικυμιώδης καιρὸς ἐξηκολούθησεν ἐπὶ δύο μῆνας· μόλις δὲ διέφυγεν ὁ Κολόμβος τῇ 28 Ἰουνίου προσορμισθεὶς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἰαμαϊκῆς Σὰν Γλόρια, νῦν καλούμενον τοῦ Δὸν Χριστοφόρου. Τότε ὅμως τὰ πλοῖά του ἦσαν εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἀποσυνθέσεως, ὥστε δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιχειρήσῃ πλοῦν μέχρι τῆς Ἱσπανικῆς νήσου, ὅπως ἐπισκευάσῃ αὐτὰ καὶ προμηθευθῇ τροφάς.

Σωτηρίαν ἐκ τοῦ μέρους τούτου δὲν ἤλπιζον· πάντες ἠσθάνοντο τοῦτο· διὸ οἱ ἀνδρεῖοι ἀξιωματικοὶ Φιέσι καὶ Μενδὲζ ἐπρότειναν τῷ ναυάρχῳ νὰ διαπεραιωθῶσιν ἐκ τῆς Ἰαμαϊκῆς εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον δι' ἰνδικῶν μονοξύλων.

Ὁ Κολόμβος, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἐπιχειρήσει τοῦτο, ἂν δὲν ἦτο ἐξησθενωμένος ἐκ τῆς νόσου, ἀφῆκεν αὐτοὺς ν' ἀπέλθωσι καὶ διέμεινεν ἄνευ ζωοτροφιῶν μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου τοῦ πληρώματος ἐπὶ τῆς ἐρήμου νήσου.

Ὁ Φιέσι καὶ ὁ Μενδὲζ ἀφίκοντο ἄνευ δυσχερειῶν εἰς τὴν Ἱσπανικὴν νῆσον, ἀλλ' ὁ διοικητὴς Ὀβάνδος, ὑποσχόμενος αὐτοῖς καθ' ἑκάστην πλοῖον πρὸς ἐπάνοδον τοῦ ναυάρχου, ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ περιμένωσιν ἓν ἔτος, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ὁποίου οἱ ναυαγοὶ ἔμενον ἄνευ εἰδήσεων.

Αὐτὴ ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἡ ἀθλιότης ἑνωρὶς ἐξηρέθισαν μέρος τῶν συντρόφων τοῦ Κολόμβου. Ἔλεγον ὅτι ὁ ἀρχηγός των δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν ἀποικίαν, ἧς ὁ διοικητὴς ἀπεποιήθη αὐτῷ τὴν εἴσοδον, ἔχων ῥητὰς πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ Βασιλέως διαταγάς. Ἔβλεπον ἑαυτοὺς περιπλεχθέντας εἰς τὴν προγραφὴν ταύτην καὶ ἐπανέστησαν, ὡς ἐὰν πρᾶξις τοιαύτη ἐχθρικὴ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς ἀπελευθέρωσίν των.

Τῇ 2 λοιπὸν Ἰανουαρίου 1504, ὁ πλοίαρχος ἑνὸς τῶν πλοίων, ὁ στρατιωτικὸς ταμίας καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτῶν, οἱ ἀδελφοὶ Πορρᾶς, ἐτέθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δυσηρεστημένων καὶ ἦλθον νὰ προκαλέσωσι τὸν ναύαρχον νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς Καστιλίαν, ἀπόφασιν ἔχοντες πρὸ τῆς φυσικῶς ἀδυνάτου ταύτης πράξεως νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἐπάνοδον ἐπὶ λέμβων τῶν ἰθαγενῶν.

Ὁ Κολόμβος, οὗτινος ἡ ἀσθένεια ἔτι μᾶλλον ἐπροχώρει, ἀπεπειράθη νὰ καθησυχάσῃ αὐτούς, ἀλλ' ἡ ἔρις ἐκορυφώθη τόσον, ὥστε ὁ Βαρθελεμῆς καὶ ὁ νέος Φερνάνδος διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος προήσπισαν τοῦ ναυάρχου. Τότε οἱ ζασιασταὶ ἔτρεξαν εἰς τὴν παραλίαν, ἥρπασαν ὅλα τὰ πλοιάρια, ἅτινα ἐκεῖ εὗρον καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ἐδήωσαν τὰς κατοικίας τὰς ἰνδικὰς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταστήσωσι τὸν ναύαρχον καὶ τινας παρ' αὐτῷ μείναντας πιστοὺς ὑπευθύνους διὰ τὰς βιαιοπραγίας ταύτας.

Ἐν τῇ μέθῃ τῆς ὀργῆς των, παρέσυραν ἰθαγενεῖς τινας ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς ὡς πηδαλιούχους εἰς τὰ πλοιάρια, ἅτινα ἥρπασαν. Ἀλλ' αἱ λέμβοι αὗται δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν μεγάλην θάλασσαν, οἱ δὲ Πορρᾶς καὶ οἱ σύντροφοι αὐτῶν ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰαμαϊκῆς, ἀφοῦ ἔπνιξαν πάντας τοὺς αἰχμαλώτους, ὅπως μὴ βαρύνωσι τὰ πλοιάρια.

Αἱ ἀπάνθρωποι αὗται πράξεις ἐξηρέθισαν πάντας τοὺς ἰθαγενεῖς, καὶ ὁ ναύαρχος ὑπεχρεώθη ὅπως ἀποβάλῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν εὐθύνην νὰ βαδίσῃ ἐναντίον τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συντρόφων. Ὁ Βαρθελεμῆς συνῆψε πρὸς αὐτοὺς ἀληθῆ μάχην, ἠχμαλώτισε τοὺς ἀρχηγούς των καὶ ἂν δὲν ἐπανήγαγεν αὐτοὺς ἀμέσως εἰς τὸ καθῆκόν των, τοὐλάχιστον διεσκόρπισεν οὕτως ὥστε ἀπεσοβήθη πᾶς μεταγενέστερος κίνδυνος.

Ἡ τάξις ἐπανῆλθε μικρὸν κατὰ μικρόν· αἱ ἐλλείψεις ὅμως ηὔξανον καὶ ἡ πεῖνα καθίστατο ἐπίφοβος. Μέχρις αὐτοῦ τοῦ χρόνου οἱ Ἰνδοὶ ἐχορήγουν τροφάς, ἀλλὰ κατόπιν ἔπαυσαν· διότι οἱ Εὐρωπαῖοι ἀπώλεσαν παρ' αὐτοῖς πᾶν γόητρον, ἀλληλομαχοῦντες ὡς ἄνθρωποι κοινοί.

Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος ἔσωσεν ἑαυτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν διὰ τεχνάσματος συγχωρητέου εἰς παρομοίας περιστάσεις. Ἦτο παραμονὴ ἐκλείψεως σελήνης, ἣν προεῖδε καὶ ὑπελόγισεν· ὅπως λοιπὸν καταπλήξῃ τοὺς ἐγχωρίους διὰ θαύματος, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ἡγεμόνας τῶν περίξ, καὶ ἀφοῦ ἐζήτησε παρ' αὐτῶν τροφάς, οὗτοι δὲ ἀπεποιήθησαν, κατέκρινε τὴν σκληρότητα αὐτῶν καὶ ἠπείλησε κατ' αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ.

— Ὅπως δώσω δὲ ἀπόδειξιν, εἶπε, θέλω κατ' ἀρχὰς διατάξει τὴν σελήνην νὰ μὴ φωτίσῃ ὑμᾶς.

Οἱ ἄγριοι ἀπῆλθον μὴ πιστεύσαντες· ὅταν ὅμως ἐπῆλθεν ἡ νύξ, καὶ εἶδον ὅτι τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀπεκρύβη, ἔτρεξαν πάντες σωρηδὸν, ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κολόμβου, καταθέντες ὅλα τὰ πλούτη των εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ παρακαλοῦντες νὰ μεσολαβήσῃ ὑπὲρ αὐτῶν.

Ὁ ναύαρχος ἐπέμενε μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐκλείψεως, εἶτα δὲ προσεποιήθη ὅτι ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἱκεσίας των παραχωρῶν αὐτοῖς τὸ φῶς τῆς σελήνης.

Ἔκτοτε ἡ μικρὰ ἀποικία οὐδενὸς χρειώδους ἐστερήθη. Ἀλλὰ τί ἐσήμαινεν ἡ ὑλικὴ ζωὴ ἐν τῇ ἀπομονώσει ἐκείνῃ καὶ τῇ ἐξορίᾳ;

Τέλος μετὰ ὀκτὼ μηνῶν προσδοκίαν ἔφθασεν ἐκ τῆς Ἱσπανικῆς νήσου πλοῖον πλοιαρχούμενον ὑπὸ τοῦ Διέγου Ἐσκοβάρ· ἀλλ' ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, προσωπικὸς ἐχθρὸς ὢν τοῦ ναυάρχου, ἦλθε μόνον ὅπως πληροφορηθῇ εἰς ποίαν θέσιν οὗτος εὑρίσκετο. Ἀπεποιήθη μάλιστα ν' ἀποβιβασθῇ καὶ ἀνεχώρησεν ἀντὶ πάσης ζωοτροφίας ἀποβιβάσας εἰς τὴν ξηρὰν «ἕνα χοῖρον καὶ ἕνα πίθον οἴνου».

Αὐτὴ ἡ σκληρὰ εἰρωνεία, ἣν βεβαίως δὲν διέταξεν ὁ διοικητὴς τῆς Ἱσπανίδος, ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ναυάρχου, τὴν ὁποίαν ὅμως κατέπνιξεν εἰς ἑαυτόν. Τοὐναντίον ἐβεβαίωσε τοὺς συντρόφους του, ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν ἤδη ἐγνώσθη καὶ ὅτι ἡ σωτηρία των τοῦ λοιποῦ ἦτο ζήτημα χρόνου.

Ὄντως δὲ μετὰ τέσσαρας μῆνας ἔρθασε πλοῖον ἐξωπλισμένον ἀναλώμασι τοῦ ναυάρχου ὑπὸ τῶν Μενδὲζ καὶ Φιέσι, καὶ τῇ 24 Ἰουνίου 1504 οἱ ναυαγοὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ἱσπανίδα νῆσον.

Ὁ Ὀβάνδο ἐδέχθη κατ' ἀρχὰς τὸν Χριστοφόρον Κολόμβον μετὰ δειγμάτων σεβασμοῦ· ταῦτα ὅμως ἦσαν προσποίησις, διότι πάραυτα ἤρξαντο αἱ κατακρίσεις. Ὁ Κολόμβος ὑπεχρεώθη ν' ἀπελευθερώσῃ ἄνευ δίκης τοὺς στασιαστάς, οὓς εἶχε περφλακισμένους· διὸ πλήρης ἀθυμίας ἐκ τῶν τόσων πικριῶν, ἃς ἐπότισαν αὐτὸν, καταβιβασθεὶς ἐκ τοῦ ἀξιώματος, ὅπερ εἶχε, προσωπικῶς δὲ προσβαλλόμενος ἐξώπλισε δύο πλοῖα καὶ ἔπλευσε τὸ τελευταῖον ἤδη εἰς τὴν Εὐρώπην τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1504.

Μετὰ διάπλουν ταραχώδη, ὁ Κολόμβος ἀσθενὴς καὶ παρωργισμένος διὰ τὰ παθήματα, ἅτινα ἀναξίως ἑαυτοῦ ὑπέστη, ἀπεβιβάσθη τῇ 7 Νοεμβρίου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Σὰν Λουκάρ. Ἡ πρώτη δὲ εἴδησις, ἣν ἔμαθεν, ἦτο ὅτι ἡ βασίλισσα Ἰσαβέλλα, ἡ προστάτρια αὐτοῦ, εἶχεν ἀποβιώσει· δὲν εἶχε δὲ ν' ἀναμένῃ οὐδὲν ἀγαθὸν παρὰ τοῦ Φερδινάνδου, βασιλέως ἀχαρίστου καὶ φθονεροῦ, ὅστις ἐδέχθη ψυχρότατα τὸν μεγαλοπρεπῆ ἄνδρα, τὸν δαπανήσαντα τοσαῦτα καὶ μὴ ὑπολογίσαντα εἰς τὰς δαπάνας τὴν ὑγείαν του καὶ τὴν ζωήν ὅπως δώσῃ αὐτῷ ἕνα κόσμον καὶ τριπλασιάσῃ τὰ εἰσοδήματα τοῦ στέμματός του.

Ὁ Κολόμβος γεγηρακώς, ἐξηντλημένος ἐκ τῶν νόσων μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ γήρατος, δὲν ἐζήτησεν ἕτερόν τι παρὰ νὰ τελειώσῃ τὸ τόσον ἔνδοξον στάδιόν του διὰ παραχωρήσεως ἐντίμου εἰς αὐτὸν συντάξεως. Ὁ Φερδινάνδος ὅμως δὲν ἐφείσθη οὔτε στρεψοδικιῶν, οὔτε ἀναβολῶν πρὸς τοῦτο· ὅτε δὲ ἐπίστευσεν ὅτι ἐκεῖνος, ὃν εἶχε διορίσει πανηγυρικῶς Ἀντιβασιλέα τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, κατεβλήθη ὑπὸ τῆς ἀποθαρρύνσεως καὶ τῆς πενίας, ἔσχε τὴν τόλμην νὰ προσφέρῃ αὐτῶν τὴν διοίκησιν τῆς Κασμὼν δὲ λὸς Κονδὲς, μικρᾶς πόλεως τῆς Καστιλίας, ἀντὶ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀξιωμάτων.

Αὐτὴ ἡ ὑπερβάλλουσα ἀχαριστία κατέβαλε τὸν μέγα ἄνδρα. Ἡ ὑγεία του, ἀκροσφαλὴς οὖσα, ἐτράπη πρὸς τὸ χεῖρον καὶ ἀπέθανεν εἰς Βαλλαδολίδον τῇ 20 Μαΐου 1506 ἐν ἡλικίᾳ 70 ἐτῶν.

Ἡ δυστυχία δὲν κατέβαλε ποσῶς τὴν ὑπερηφάνειάν του· αὐτὸς ὁ μὴ κατέχων κυρίως εἰπεῖν παρὰ ἀλύσεις, δι' ὧν ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ δευτέρου ταξειδίου, ἔγραψε διαθήκην ἡγεμόνος δι' ἧς ἐκληροδότει εἰς τοὺς υἱούς του καὶ τοὺς ἀδελφούς του τὰς νήσους καὶ τοὺς θησαυροὺς, οὓς ἀνεκάλυψε.

Δὲν εἶναι χρεία νὰ προσθέσωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ διαθήκη ἔμεινε γράμμα νεκρὸν, οὐδὲν ἀποτέλεσμα παραγαγοῦσα ὅσον καὶ ὁ τίτλος τοῦ Ἀντιβασιλέως, ὅστις ἐν τούτοις ἀνῆκε τῷ Κολόμβῳ οὐ μόνον ἐκ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπισήμου πράξεως τῆς ἱσπανικῆς βασιλείας.

Τὸ σῶμά του ταφὲν ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, μετηνέχθη τῷ 1513 εἰς τὴν Μονὴν τῶν Σαρτρὼ τῆς Σεβίλλης, ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ Ἁγίου Δομίνικου.

Αὐτόθι ἦτο ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ θέσις, ἐν μέσῳ τοῦ Νέου Κόσμου, ὃν ἀνεκάλυψεν.

Ἐὰν αὐτὸς ὁ μεγαλοφυὴς ἀνὴρ ἀπέθανε πεποτισμένος πικριῶν, μὴ ἀμφιβάλλων ποσῶς περὶ τῆς σημαντικότητος τῆς ἀνακαλύψεώς του, εἰς ἣν δὲν ἀπέδωκαν τὸ ὄνομά του, τοὐλάχιστον δὲν ἐδοκίμασε τὴν θλίψιν νὰ ἴδῃ αὐτὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα ἑτέρου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀμέρικος Βεσπούτσης, ὅστις παρ' ἀξίαν ἔτυχε ταύτης τῆς τιμῆς, δὲν ἀπήλαυσεν αὐτῆς διαρκούσης τῆς ζωῆς του.

Οὐδεμίαν ἐν τούτοις εἶχεν ἐπὶ τούτου ἀξίωσιν. Ἐὰν δὲ ἤθελέ τις διαφιλονικήσει εἰς τὸν Κολόμβον τὴν δόξαν τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου, δὲν θ' ἀπέδιδεν εἰς αὐτὸν ταύτην, ἀλλ' εἰς Γάλλον, τὸν Σεβαστιανὸν Καβὸτ, ὅστις τῳόντι προσωρμίσθη εἰς Λαβραδὸρ, μεταξὺ τῆς 56° καὶ 58° πλάτους τῇ 24 Ἰουνίου 1497. Ἀλλὰ τίς ἤθελε σκεφθῇ περὶ τῆς νέας αὐτῆς χώρας, ἂν ὁ Γενουάτος ναύτης δὲν ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὸ νέον αὐτοῦ ταξείδιον;

Τὸ μᾶλλον δὲ ἀλλόκοτον εἶναι ὅτι Γάλλος ὡσαύτως διὰ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ αὐθεντίας ὡς γεωγράφος καὶ βιβλιοπώλης, ὠνόμασε τὴν νέαν ἤπειρον διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀμερίκου Βεσπούτση.

Αὐτὸς ὁ Ἀμέριγος Βεσπούτσης, υἱὸς πλουσίου Φλωρεντίνου ἐμπόρου, ἦτο εἷς τῶν κυρίων ὑπαλλήλων τοῦ περιφήμου ἐμπορικοῦ οἴκου, τοῦ ἱδρυθέντος ἐν Σεβίλλῃ ὑπὸ ἑτέρου Φλωρεντίνου Ζουανίτου Βεράρδη. Αὐτόθι ἐγνώρισε τὸν Κολόμβον ἐξαιτούμενον χρήματα ὅπως παρασκευάσῃ τὴν θαλασσοπορίαν του, καὶ συνέλαβε πρὸς αὐτόν, καίπερ παρὰ πολλῶν οἰονεὶ σορῶν θεωρούμενον μωρὸν, φιλίαν καὶ θαυμασμὸν, ὁσημέραι αὐξανόμενον. Μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ δεύτερον ταξείδιον τοῦ Κολόμβου, παρεσκεύασεν αὐτὸς οὗτος ἓν ἴδιον μετὰ τοῦ Ἀλόνζου Ὀγέδα καὶ Ζουὰν Δελα Κόζα, οἵτινες εἶχον συνοδεύσει τὸν Κολόμβον εἰς τὸ δεύτερον ταξείδιον. Ἀλλ' ἡ θαλασσοπορία αὕτη ἀρξαμένη τῇ 20 Μαΐου 1499 δὲν ἔδιδεν αὐτῷ, καθὼς καὶ αἱ τρεῖς γενόμεναι ὕστερον, τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς ἤπειρον, ἣν αὐτὸς ἀνεῦρε μετὰ τὸν Κολόμβον, οὔτε εἶχέ ποτε τοιαύτην ἀξίωσιν. Ἐδημοσίευσε μόνον τὴν περιγραφὴν τῶν *Τεσσάρων αὐτοῦ πλῶν*, διὰ βιβλιοπώλου ἐλβετικῆς καταγωγῆς, ὀνόματι Βαλδσεμύλλερ, ὃν εἶχε δοκισηφορικῶς μετονομάσει *Ὑλακόμυλον*, θέλων ν' ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Σαὶντ Διὲ τῆς Λορραίνης.

Αὐτὸς ὁ Ὑλακόμυλος ὡς πάντες οἱ βιβλιοπῶλαι τῶν χρόνων του (καθηγητὴς τῆς γεωγραφίας ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ Σαὶντ Διὲ, προστατευόμενος ὑπὸ τὴν διπλῆν ταύτην ἰδιότητα ὑπὸ τοῦ Ῥεναίου Β' δουκὸς τῆς Λορραίνης, ὅστις ἔτρεφε πάθος πρὸς τὰς γεωγραφικὰς ἐπιστήμας, καὶ ὅστις ἰδίαις δαπάναις ἔκαμε τὴν περίφημον ἔκδοσιν εἰς φύλλον τοῦ Πτολεμαίου ἐν Στρασβούργῳ 1513, δημοσιευθεῖσαν ὃ ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του), προέταξε τῆς ἐκθέσεως τῶν *Τεσσάρων πλῶν* τοῦ Βεσπούστη, μεθ' οὗ εἶχεν ἀλληλογραφίαν ἐπὶ πολὺ ἐξακολουθήσασαν ἔτι, πραγματείαν κοσμογραφίας, ἐν ᾗ προέτεινε νὰ ὀνομασθῇ ὁ Νέος Κόσμος *Ἀμερική*.

Προέβη περαιτέρω. Ἐν γεωγραφικῷ χάρτῃ σχεδιασθέντι παρ' αὐτοῦ καὶ προσαρτηθέντι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πτολεμαίου τοῦ 1522 ἔγραψεν ἐπὶ τῆς νέας Ἠπείρου τὸ ὄνομα *Ἀμέρικα*.

Τὰ βιβλία τότε ἦσαν σπάνια, καὶ δὴ τὰ ἐπιστημονικά. Ἡ κοσμογραφία τοῦ Ὑλακομύλου ἀνετυπώθη τῷ 1509 καὶ ἐμνημονεύετο εἰς πάντα τὰ ὕστερον ἐκδοθέντα γεωγραφικὰ συγγράμματα. Ἐγένοντο ὡσαύτως δύο ἀνατυπώσεις ἐν Βενετίᾳ τῷ 1535 καὶ 1554, οὕτω δὲ πάντες οἱ λόγιοι ἐσυνείθισαν νὰ ὀνομάζωσιν Ἀμερικὴν τὸν Νέον Κόσμον, τὸν ἀνακαλυφθέντα πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κολόμβου καὶ ὕστερον ὑπὸ πλείστων ἐρευνητῶν, ὧν αἱ θαλασσοπορίαι διεδέχοντο ἀλλήλας ταχέως καὶ ἐπιτυχῶς.

Εἰς τὸν Κολόμβον ὅμως ἀνήκει ἡ δόξα· διότι αὐτὸς πρῶτος εἶδεν οὐ μόνον τὰς νήσους προσηρτημένας εἰς τὸ μέγα σύστημα τῆς ἠπείρου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἤπειρον.

Ἡ δόξα δὲ αὕτη εἶναι μεγίστη, διότι ἔσχε τὸ θαυμάσιον ἀποτέλεσμα νὰ διαχύσῃ εἰς τὰ στρώματα τῆς κοινωνίας νέον φῶς ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Ἡ ἐλπὶς, ἡ περιέργεια ἔλαβον ἐλατήρια ἰσχυρότερα δι' ὧν ἐπλημμύρησεν ὁ Νέος Κόσμος ἐξ ἀπείρων ἀποικιῶν, ὧν οἱ κάτοικοι, ἀναχωρήσαντες ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς γῆς, ἐμόρφωσαν τοῦ χρόνου προϊόντος ἐκείνην τὴν νέαν φυλὴν, ἥτις ζῶσα ἐν μέσῳ κοινωνίας ἐστερημένης πάσης παραδόσεως, ἠδυνήθη νὰ ἱδρύσῃ ἐκείνας τὰς ἐλευθέρας πολιτείας, ὧν τὸ θέαμα τῆς εὐημερίας δὲν μένει ἄνευ ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἐπιλοίπου κόσμου.

Ἡ ἀνακάλυψις λοιπὸν τῆς Ἀμερικῆς εἶναι σπουδαῖον καὶ χρονικὸν σημεῖον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς καθὼς καὶ τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ, ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου εἶναι ἄξιον μεγαλειτέρας ἔτι φήμης, παρ' ἐκείνης, ἧς ἔτυχε.

Lucien d'Hura.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ,

(Ἐκ τῶν τοῦ Σκ. Δ. Βυζαντίου).

Ἠδυνάμεθα νὰ μὴ ἀφιερώσωμεν ἰδιαίτερον κεφάλαιον διὰ τὰς γυναῖκας, ἀφ' οὗ μάλιστα μία τις αὐτῶν, ἧς τὸ ὄνομα ἐνέγραψεν ἤδη ἐν τῇ βίβλῳ αὐτῆς ἡ ἀθανασία παρὰ τὰ ὀνόματα τῆς Lady Montagüe καὶ τῆς Bremer, καὶ πραγματείαν ὁλόκληρον ἐδημοσίευσε περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμοφύλων της; Ἠδυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν αὐτὰς, τόσον εὐαισθήτους, τόσον εὐερεθίστους, ἐντὸς τῆς τύρβης καὶ σκαιότητος τῆς ἀνδρωνίτιδος; αὐτὰς, αἵτινες οὐδένα ἄλλον θόρυβον ἀνέχονται παρὰ τὸν τῶν νηπίων, τῶν ὁποίων εἶνε οἱ φρουροὶ ἄγγελοι; Θὰ θαυμάσωμεν τὴν καρτερίαν, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν φιλοκαλίαν, τὴν εὐλάβειαν καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετὰς, ὅσαι κοσμοῦσι πανταχοῦ τὸ εὐγενέστερον τοῦτο μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους, θὰ ἴδωμεν αὐτὰς ὡς συζύγους, ὡς μητέρας, ὡς οἰκοδεσποίνας, ὡς . . .ἐρωτολήπτους· θὰ τὰς ἀνεύρωμεν εἰς τὸ λουτρὸν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὴν χαρὰν, παρὰ τὴν κλίνην τοῦ νοσοῦντος, καὶ εἰς τὸν τάφον τοῦ συγγενοῦς· παντοῦ ὁ κάλαμος ἡμῶν θὰ ἐκθειάζῃ τὰ πλεονεκτήματά των καὶ θὰ συμπαθῇ πρὸς τὰς ἀδυναμίας των. Αὐταὶ μᾶς τρέφουσι καὶ μᾶς ἀποκοιμίζουσιν ὡς νήπια, αὐταὶ μᾶς παρηγοροῦσιν ἄνδρας, συμμεριζόμεναι καὶ μετριάζουσαι τὰς θλίψεις μας, αὐτῶν τὸ βλέμμα ἀποχαιρετῶμεν τελευταῖον χωριζόμενοι τοῦ βίου.

* *

Ἐν Εὐρώπῃ, ἡ γυνὴ εἶνε τὸ ἥμισυ ὡραιότερον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, συμμερίζεται τὸν βίον μετὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀγοράζει καὶ πωλεῖ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, συναλλάττει ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, ἀκροᾶται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, συμφιλολογεῖ καὶ συμπολιτικολογεῖ ἐν ὁμηγύρεσιν Ἀκαδημαϊκῶν καὶ Διπλωματῶν, ἀναγινώσκεται ὡς συγγραφεὺς ἢ ὡς ποιητὴς ἢ καὶ ὡς δημοσιογράφος, ἀμφισβητεῖ τέλος τὸ μέρος της εἰς πᾶσαν δόξαν, εἰς πᾶσαν περιπέτειαν τῆς κοινωνίας, ἐκτὸς τῆς τῶν μαχῶν, τὴν ὁποίαν εὖ ποιοῦσα ἀποστρέφεται, ἂν καὶ προτιμᾷ τὰς ἐπωμίδας καὶ τὴν σπάθην τοῦ καλάμου καὶ τοῦ λογιστικοῦ ἄβακος. Ἀλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου τὰ ἤθη τὴν ἔχουσιν ἀποκλεισμένην καὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν ἀγώνων, χωρὶς νὰ ἀναφέρω τοὺς Ὀθωμανοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔκλεισαν αὐταῖς ὄχι μόνον τοὺ τζαμίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Παραδείσου των τὰς θύρας, οἱ ἀπειρόκαλοι, ἐν ᾧ, ἀφ' ἑτέρου, ἐν ἅπασιν ἀσυνεπεῖς, ἐγκατῴκισαν ἐν αὐτῷ τὰς Ὥρας (Χουρῆ), ὡς τὸ θελκτικώτερον τῶν κοσμημάτων του, τί ἄλλο ἀξιώτερον σπουδῆς παρὰ τὰς γυναῖκας, καὶ ἰδίως τὰς Ὀθωμανίδας;

Διανοίγομεν λοιπὸν συνεσταλμένῃ τῇ χειρὶ τὸ παραπέτασμα τοῦ Χαρεμίου, καὶ εἰσερχόμεθα ἀθορύβως ἐν αὐτῷ, προασπιζόμενοι ὑπὸ λευκοῦ πώγωνος καὶ ὑπὸ τὸ διαβατήριον τοῦ. . . ἰατροῦ, τὸ μόνον, ὅπερ ἔχει χώραν ἐν τῷ Χαρεμίῳ. Ἐὰν δὲ οὐδὲν κοινὸν ἡμῖν καὶ τοῖς Ἀσκληπιάδαις, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει καὶ ἐρωτήσεις ν' ἀπευθύνωμεν ἰατρικὰς, καὶ τὸν σφυγμὸν νὰ συμβουλευθῶμεν, καὶ πτισάνας ἀθῴας νὰ διορίσωμεν· ἀρκεῖ νὰ ᾖνε ζαχαρώδεις καὶ νὰ μοσχομυρίζωσι. Τίς γυνὴ ἐν τῇ Τουρκίᾳ πάντα Φράγκον δὲν νομίζει ἰατρόν; Καὶ ποσάκις, διαβαίνοντας ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὰς ὁδοὺς, δὲν ἐσταμάτων ἡμᾶς αἱ Τούρκισσαι, καὶ, ἀποστρέφουσαι τὸ πρόσωπον, δὲν προέτεινον ἡμῖν ὀπισθοφανῶς τὴν χεῖρα, μετὰ τῆς διαταγῆς ἢ παρακλήσεως «Χγεκκίμ, νεβζιμὲ μπακσάνα;» Ἀρξώμεθα λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὡς λέγουσι, καὶ ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, καὶ αὐτὸ εἶν' ἡ μορφή: «Πρῶτον γὰρ εἶδος»· καὶ εἴπομεν ἤδη ὅτι τὸ κάλλος οἱ Ὀθωμανοὶ ἀναζητοῦσιν ἐν τῇ εὐχροΐᾳ καὶ τῇ εὐσαρκίᾳ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ εὐρυθμίᾳ καὶ λεπτότητι. Ἡ δὲ τρυφερότης τῆς ὄψεως καὶ τῶν σαρκῶν λογίζεται παρ' αὐτοῖς τὸ ἰδανικὸν τῆς ὡραιότητος. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ φιληδονώτερος τῶν Σουλτάνων Ἡβραὴμ, ὁρίσας τὸ ἄκρον τοῦ καλοῦ εἰς τὸν ὄγκον, εἰσήγαγεν, ἀναζητήσας, εἰς τὸ χαρέμιόν του τὴν πολυσαρκοτέραν ἀνευρεθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρμενίαν, ἥτις καὶ ἴσχυσεν ἐπὶ χρόνον τινὰ τὰ μέγιστα, ὥστε καὶ Βεζίρην ὁμοπάτριον αὐτῆς νὰ προαγάγῃ, μέχρις ὅτου, προσκληθεῖσα ὑπὸ τῶν ἄλλων Χασεκῆ-Σουλτάνων εἰς δεῖπνον, ἀπεπνίγη, ἐφ' ᾧ καὶ ὑπερήλγησεν ὁ Σουλτάνος οὗτος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶπον ὅτι ἀπέθανεν ἀπόπληκτος ἐξ ὑπερσαρκίας, καθότι ἄλλως ἦτον ἱκανὸς νὰ ἐξολοθρεύσῃ μέχρι τῆς τελευταίας γυναικὸς τὸ Χαρέμιον.

Ἡ ἀργοκινησία τῶν Τουρκισσῶν, τὸ σύρσιμον τῶν πεδίλων, ἡ χαυνότης καὶ μαλθακότης ὅλων τῶν κινημάτων, τὸ σεσυρμένον τῆς φωνῆς, ὁ κιχλισμὸς τοῦ γέλωτος, τὸ περικεκλασμένον τῶν ὀμμάτων, ἡ θρύψις ἐν γένει καὶ οἱ ἀκκισμοὶ (*τζελιδὲ*), τοὺς ὁποίους ἐπιτηδεύουσι, προσβάλλουσι δυσαρέστως τὸν Εὐρωπαῖον, ἀλλὰ ταῦτα παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς λογίζονται θέλγητρα. Τὴν δὲ γάριν, ἥτις ὡραΐζει καὶ αὐτὸ τὸ κάλλος, τὸ ἀνεξήγητον ἐκεῖνο non so che τῶν Ἰταλῶν, τὸ ὁποῖον δίδει θέλγητρα καὶ εἰς αὐτὴν ἐνίοτε τὴν δυσμορφίαν, οἱ Τοῦρκοι ὀνομάζουσι *Φῶς* (Νούρ).

Ἡ ἀδιάκοπος χρῆσις τῶν καλοβάθρων (γαλεντζῶν), ἡ συνήθεια τοῦ νὰ περιτυλίσσωσι τὰ βρέφη δι' ἀτελευτήτων σπαργάνων, καὶ ἑπομένως ἡ δυσκολία τοῦ νὰ τ' ἀλλάσσωσι συχνά, ἡ ἀποφυγὴ παντὸς πόνου καὶ πάσης πρὸς σωματασκίαν κινήσεως, ἡ δι' ὀχήματος ἢ πλοίου ἢ ἵππου μετάβασις, διαφθείρουσι τοὺς πόδας καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ ἀναπτύσσουσι τὰς στραβοποδίας ἐκείνας, δι' ὧν ἰδίως διακρίνονται οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τοῦρκοι καὶ οἱ Τουρκομερῖται· Ἀρμένιοι καὶ Γραικοὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τοῦ Κράτους κατοίκων.

Παρετηρήθη δὲ ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου αἱ μαγγανεῖαι τῆς κομμωτικῆς, αἱ συγκρύπτουσαι τὸ γῆρας ἐν τῇ Εὐρώπῃ, εἶνε ἄγνωστοι, αἱ γραῖαι καταντῶσιν εἰς φαντασιώδη ἀσχημίαν. Πρὸς τοῦτο δὲ συντείνουσι, παρεκτὸς τῆς θερμότητος τοῦ κλίματος, καὶ αἱ συχναὶ θερμολουσίαι, κατεργαζόμεναι καὶ χαλαρόνουσαι εἰς ῥυτίδας ἐνωρίτερον τὸ δέρμα. Τῶν Τουρκισσῶν μάλιστα γραιῶν ἡ ἀσχημία φθάνει εἰς τὸ μὴ ἐπέκεινα. Καὶ, ὅταν ἀπὸ ῥακώδους τινὸς φερετζὲ χρώματος ἀκατονομάστου προκύπτῃ σκελετώδης χεὶρ, ζητοῦσα ἐλεημοσύνην, νομίζει τις ὅτι ἡ Μέδουσα ἢ αἱ Ἐριννύες δὲν εἶνε τῆς φαντασίας γεννήματα, καὶ ἀναλογιζόμενος ἀπὸ τοῦ φαινομένου τὸ μὴ ὁρώμενον, αἰσθάνεται διαχεομένην καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα ῥῖγην· μούμμια δὲ μόνον, ἧς ἡ χεὶρ τοῦ ἀρχαιολόγου ἀφεῖλε τοὺς τελαμῶνας, δύναται νὰ δώσῃ ἀμυδράν τινα ἰδέαν τοῦ κινουμένου τούτου σκελετοῦ.

Ὡς πρὸς τὰς διαφόρους δὲ ἐθνικότητας, παρατηρεῖται ἐν γένει ὅτι αἱ Τούρκισσαι εἰν' ἐν γένει κατάλευκοι, διότι συνήθως οἰκουροῦσι καὶ προφυλάττουσι τὸ πρόσωπον καὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν πλειότερον τῶν Εὐρωπαίων. Ἔχουσι δὲ ὡραῖον σωματικὸν σχηματισμὸν, ἐπειδὴ δὲν φαροῦσιν οὔτε σηθοδέσμους οὔτε καλτιοδέτας. Τὰ συχνὰ ὅμως λουτρὰ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν στιβάδων σταυροποδητὶ κάθισμα, τὰς καθιστῶσι πολυσάρκους καὶ χαυνόνει τὰς σάρκας αὐτῶν ἐνωρίστερον τοῦ δέοντος.

Ἐν γένει κόμη ἀμφιλαφής, εὔχροια ῥόδου, ὀφρύδια κατάμαυρα καὶ συναφῆ, ὀμμάτια μεγάλα καὶ ὑγρὰ καί τις φακὸς ἀσυμμέτρως τοποθετημένος ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν παρειῶν, καὶ μάλιστα ἐὰν παρ' αὐτὸν κοιλαίνωνται καὶ οἱ λεγόμενοι γελασῖνοι, ἀνάσημα ῥαδινὸν καὶ εὐλύγιστον (κυπαρισσοειδές), εἶνε τὸ ἰδανικὸν τοῦ γυναικείου κάλλους παρὰ τοῖς Τούρκοις καὶ τοῖς Τουρκομερίταις. Διὰ τοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου φακοὺς ἰδίως ὁ πρὸ ἑκατὸν ἤδη ἐτῶν καταθέλγων διὰ τῶν στίχων του τοὺς τοῦ Φαναρίου ὀστοῦς Ἀλέξανδρος Κάλφογλους εἶχε ποιήσῃ που τὸ

Ἡ μυρωδάτη σου ἐλῆά
μὲ κεκρυμμένη μαργελιὰ
καὶ ἀσκητὰς ἀπ' τὰ κελλιὰ
ἐβγάζει εἰς τὴν μέση
διὰ νὰ τοὺς πλανέσῃ.

* * *

Περὶ τῶν γυναικῶν οὐδεὶς οὐδέποτε γίνεται λόγος παρὰ τοῖς Τούρκοις· καὶ εἶνε ἡ χειροτέρα προσβολή, ἡ μεγαλειτέρα ἀναίδεια, ἡ παράβασις τῶν κυριωτέρων τῆς χρηστοηθείας κανόνων, τὸ νὰ ἐρωτήσῃ τις Τοῦρκον περὶ τῆς γυναικός του, ἐκτὸς μόνου τοῦ ἰατροῦ. Ὁσάκις δὲ συμπέσῃ περὶ τῆς Κυρίας λόγος, ὁ Τοῦρκος μεταχειρίζεται περιφράσεις: Οἱ παρ' ἐμοί, οἱ κατ' οἶκον, Ἡ τῆς οἰκίας νεᾶνις, κτλ. Τί κάμνουσιν ἐν τούτοις αἱ δείλαιαι αὗται, τὰς ὁποίας θρηνοῦσιν αἱ Εὐρωπαῖαι, ὡς κατακλείστους καὶ φρουρουμένας ὑπὸ λόχου μαύρων καὶ δυσειδῶν εὐνούχων; Γελῶσι καὶ ἀποροῦσιν ἀκούουσαι, ἂν συμπέσῃ ποτὲ ν' ἀκούσωσιν, ὅτι ταλανίζονται ὡς στερημέναι ἐλευθερίας, ἐν ᾧ ἀπολαμβάνουσι πᾶσαν ὅσην τὰ ἔθη ταῖς συγχωροῦσιν. Ἡ Ὀθωμανὶς, ἀνατρεφομένη ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἰδέαν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τῆς γυναικὸς εἶνε νὰ κάμῃ τὸν ἄνδρα εὐδαίμονα, καὶ ὅτι εἶν' ἑπομένως φύσεως ὑποδεεστέρας, θεωρεῖ καὶ ὀνομάζει κύριον ἑαυτῆς τὸν σύζυγον, καὶ εἶν' ἀφωσιωμένη εἰς τὰ οἰκιακά της ἔργα καὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων της, πρὸς τὰ ὁποῖα ἡ φιλοστοργία της δὲν ἔχει ὅρια. Καὶ αὐτὰ δὲ ἀνταμείβουσιν ὄχι μόνον τὰς μητέρας ἀλλὰ καὶ τοὺς τροφοὺς αὐτῶν μὲ ἀπεριόριστον σέβας, τῶν ὁποίων τὸ παράδειγμα δίδει πρῶτος ὁ Σουλτάνος· ὅθεν καὶ βλέπομεν τόσας Σουλτάνων μητέρας (Βαλιδὲ) ἰσχυσάσας τὰ μέγιστα ἐπ' αὐτῶν. Ὁ σύζυγός της ἀφ' ἑτέρου (καὶ ἐννοῶ τὸν μὴ ἐξαχρειωμένον καὶ καθαυτὸ Τοῦρκον) εἶνε πρὸς αὐτὴν ἠπιώτατος καὶ περιποιητικώτατος· τὸ δὲ αἴσθημα τοῦτο εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον διαρκέστερον καὶ εὐγενέστερον, ὅσῳ προέρχεται ἀπὸ συμπαθείας πρὸς τὸ ἀσθενέστερον φῦλον. Ὁ Τοῦρκος ὄχι μόνον οὐδέποτε τολμᾷ νὰ ὑψώσῃ κατὰ τῆς γυναικός του χεῖρα, καθὼς ὅλοι σχεδὸν οἱ χωρικοὶ τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' οὔτε νὰ φανῇ ἀτακτῶν ἐμπρός της· καὶ ἐάν ποτε τύχῃ νὰ μεθυσθῇ, ὑπάγει νὰ ἀναπαύσῃ εἰς τῆς μητρὸς ἢ τῆς ἀδελφῆς του τὸν οἶκον. Ἔχουσι δὲ καί τινα ἀστεῖαν παραβολὴν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι αὐτῶν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐὰν ἡ γυνὴ ἐπλάσθη, λέγουσιν, ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ, εἶνε φύσει στρεβλὴ, καὶ, θέλων τις νὰ τὴν ἰσάσῃ, κινδυνεύει νὰ τὴν συντρίψῃ. Ἡ Ὀθωμανὶς ἑπομένως ἐξέρχεται ὁσάκις θέλει, συνοδευομένη ὑπὸ προβεβηκυίας τινὸς συγγενοῦς ἢ θεραπαινίδος· ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος ὑπάγει κατὰ θρησκευτικὸν χρέος εἰς τὸ λουτρὸν, καὶ ἐκεῖ διατρίβει ὅλον τὴν ἡμέραν, μανθάνουσα τὰ τῆς γειτονίας ἀνέκδοτα καὶ ἐπιδεικνυμένη τὰ τζεβαέρά της· οὐδέποτε δὲ ὁ σύζυγος ἀρνεῖται πρὸς αὐτὴν τὴν διασκέδασιν ταύτην. Κεκαλυμμένη τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα, διέρχεται ἀγνώριστος τὰς πλειοτέρας ὁδοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων ὅλοι παραμερίζουσιν ἔμπροσθέν της· καὶ ὁ σύζυγός της αὐτὸς ἐὰν τὴν συναπαντήσῃ, ἢ δὲν τὴν γνωρίζει, διότι ὅλων τὰ *ναμιχράμια* εἶνε ὁμοιόμορφα, ἢ διαβαίνει σιωπηλὸς, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀναγνωρίσεως σημεῖον. Εἰς δὲ τὸν γυναικωνίτην αὐτῆς εἶνε καθ' ὅλην τῆς λέξεως τὴν δύναμιν οἰκοδέσποινα, καὶ οὔτε ὁ σύζυγός της αὐτὸς τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ, ὁσάκις πρὸ τῶν θυρῶν βλέπει ξένης γυναικὸς πέδιλα.

* * *

«Οἱ ἄνδρες εἶνε ἀνώτεροι τῶν γυναικῶν, λέγει τὸ Κοὺρ-ἂν. Αἱ ἐνάρετοι γυναῖκες εἶνε πει»θήνιοι καὶ ὑπήκοοι· Τὰς ἀπειθούσας θέλετε ἐ»πιπλήττει, θέλετε δέρει. Ἀλλ' ἅμα σᾶς ὑπο»τάσσονται, μὴ φιλονεικῆτε πρὸς αὐτάς. Ὁ Θεὸς »εἶνε ὑπερκείμενος καὶ μέγας». Ὑπὸ τοιαύτας θρησκευτικὰς ἰδέας ἀνατρεφομένη ἡ Ὀθωμανὶς, ἔχει ἐπικρατοῦσαν ἐν ἑαυτῇ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐδημιουργήθη διὰ τὸν ἄνδρα, ὅθεν καὶ πρέπει νὰ διατελῇ πάντοτε ὑπὸ γάμον. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶνε παντάπασι παρ' αὐτοῖς σπάνιον καὶ παράδοξον, πρεσβῦτις γυνὴ νὰ ὑπανδρευθῇ καὶ δεκάτην φορὰν, ἐὰν οὕτω τύχῃ. Ὁ δεσμοφύλαξ ἡμῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Μεχμὲδ-ἀγᾶς, ἀγαθώτατος Ἐμίρης, ἦτον ἑβδομηκοντούτης καὶ εἶχεν υἱοὺς καὶ ἐγγόνους ἐν ἡλικίᾳ, καὶ τὴν μητέρα τούτων καὶ μάμμην ζῶσαν. Ἀλλὰ μ' ἐκάλεσέ ποτε εἰς τοὺς γάμους του, καὶ ἐπειδὴ τὸν ἠρώτησα, μήπως ἀπέθανεν ἡ σύζυγός του, Ὄχι, μοὶ ἀπεκρίθη, ἀλλὰ γείτων καὶ συγγενής μού τις, ἔχουσα καὶ αὐτὴ τέκνα, ἤδη ἀποκαταστημένα, ἐχήρευσε κατ' αὐτάς· καὶ ἐπειδὴ ἔχει μίαν οἰκίαν ἰδιόκτητον καὶ τέσσαρας ἀγελάδας, τὰς ὁποίας καταλείπει εἰς ἐμὲ καὶ τὰ τέκνα μου μετὰ τὸν θάνατόν της, ὑπόσχεται δὲ νὰ μοὶ προμηθεύῃ καὶ τὸν καπνόν μου καὶ δύω ἐνδυμασίας κατ' ἔτος, μόνον ἵνα μὴ μένῃ ἐν χηρείᾳ, τὴν νυμφεύομαι, συναινέσει καὶ τῆς συζύγου μου. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται ἐνταῦθα τὸ Γραφικόν: «Καὶ ἐπιλήψονται ἑπτὰ γυναῖκες ἀνθρώπου ἑνὸς, λέγουσαι· τὸν ἄρτον ἡμῶν φαγούμεθα, καὶ τὰ ἱμάτια ἡμῶν περιβαλούμεθα, πλὴν τὸ ὄνομα τὸ σὸν κεκλήσθω ἐφ' ἡμᾶς, ἄφελε τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν;»

Πῶς θεωρεῖ δὲ ὁ Τοῦρκος τὴν γυναῖκα, ἀρκεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ ἡ ἀπόκρισις τοῦ Μαυριτανοῦ Ἠλ-Μοκρανὶ, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει που ὁ Δουμά: Πόσους υἱοὺς ἔχεις; τὸν ἠρώτησεν ὁ Γάλλος. Τρεῖς, ἀπεκρίθη ὁ Ἀφρικανός. Καὶ θυγατέρας; Δὲν ἠξεύρω.

Σπανίως γυνὴ ἠξεύρει νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ, καί τοι φοιτῶσαι, παιδία ἔτι, εἰς τὰ σχολεῖα· διότι, θεωρούμεναι κυρίως ὡς ὄργανα ἡδονῆς καὶ τεκνοποιΐας, φροντίζουσι μόνον νὰ μάθωσι τρόπους τοῦ ἑλκύειν καὶ προσηλόνειν τὸν ἄνδρα. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἀναγινωσκόμενα ὑπ' αὐτῶν βιβλία εἶνε συνήθως θρησκευτικά. Καὶ ἐν τοσούτῳ εἰς τὰ ἀμαθῆ ταῦτα ὄντα εἶν' ἐμπεπιστευμένη ἡ πρώτη τῶν παίδων ἀνατροφή.

Ἡ ὕπαρξις τῆς γυναικὸς ἐν Τουρκίᾳ εἶνε συνήθως οἰκιακή· τοῦ ἐκτὸς δὲ βίου δὲν μετέχει εἰμὴ διὰ τῆς θέας, οὕτως εἰπεῖν, μόνης. Ἑπομένως, διὰ τὸν ἀπρόϊτον, ἀνεπίμικτον καὶ μεμονωμένον αὐτῶν βίον, ἀποτελοῦσιν ἐξαιρετικόν τι γένος ἀνθρωπίνων ὄντων, καὶ ἔχουσι πολλὰς ἕξεις τῶν ἀγρίων τῆς Ἀμερικῆς, καί τοι ζῶσαι ἐν μέσῃ μεγαλοπόλει. Ἀφελεῖς, εὐαπάτητοι καὶ ἀψίκοροι, ὡς τὰ μικρὰ παιδία, χαίρουσαι ὑπερβαλλόντως καὶ λυπούμεναι παρομοίως καὶ διὰ τὸ ἐλάχιστον καὶ ἁπλούστερον συμβάν, λησμονοῦσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην, καὶ μεταβαίνουσιν ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλο ἀντικείμενον μετὰ τῆς αὐτῆς παιδικῆς ἀστασίας. Περίεργοι, καθὼς ἐν γένει αἱ γυναῖκες, φιλήκοοι, καὶ μάλιστα ἀνεκδότων ἐκπληκτικῶν, παραδόξων, ἔστω καὶ ἀπιθάνων, καί πως καὶ ἐκπιπτόντων εἰς τὸ μυθῶδες· ἄπληστοι πρὸ πάντων περιγραφῶν γυναικείας καλλονῆς καὶ σωματικῶν θελγήτρων ἢ καλλωπισμῶν πολυτελῶν, δὲν ἀρκοῦνται πολλάκις εἰς μόνην τὴν ἐκ τοῦ μακρὰν θέαν, ἀλλὰ θέλουσι καὶ νὰ ψηλαφήσωσι τὸ προσηλῶσαν τὴν προσοχὴν ἢ ἑλκύσαν τὰ βλέμματα αὐτῶν ἀντικείμενον, εἴτε πρᾶγμα εἶνε εἴτε πρόσωπον. Ἐκ τούτου καὶ τὰ συμβαίνοντα πολλάκις ἐν ταῖς ἐξοχαῖς καὶ τοῖς περιπάτοις δυσάρεστα μεταξὺ Τουρκισσῶν καὶ Φραγκισσῶν ἢ Ἑλληνίδων φραγκικῶς ἐσταλμένων, ἀπαραλλάκτως ὅπως οἱ ἄγριοι τοῦ Κοὺκ καὶ τοῦ Bougainville ἔμενον τεθηπότες ἢ ἐσκίρτων ὑπὸ χαρᾶς πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκὰ τεχνουργήματα. Τὴν Ὀθωμανίδα σκανδαλίζει τὸ κρινολίνον, ὁ ἐπὶ τοῦ πετάσου πτεροθύσανος, τὸ χρωματιστὸν χειρόκτιον, τὸ μέλαν καὶ λεπτοῦφὲς ὑπόδημα, τὸ σφηκῶδες πρὸ πάντων τῆς ὀσφύος τῶν Εὐρωπαίων· ὅθεν καὶ θέλει νὰ πεισθῇ διὰ τῆς ἰδίας ἁφῆς ὅτι τὸ φαινόμενον δὲν εἶνε σκιά, ἴνδαλμα φαντασίας, ἀλλ' ὑπαρκτόν· πλησιάζει λοιπὸν, καὶ, χωρὶς νὰ ζητήσῃ κἂν τὴν ἄδειαν, ἢ ν' ἀποτείνῃ ἁπλῶς τὸν λόγον πρὸς τὸ θαυμαζόμενον ἄτομον, ἐξαλλος ὑπὸ τῆς περιεργείας τὸ πάθος, ἁπλόνει χεῖρα, ἅπτεται, ἀνασύρει πολλάκις τὸ ἔγκυκλον, πείθεται, καὶ ἀνακαγχάζει ὑφ' ἡδονῆς, ὡς μικρὸν παιδίον ὅταν ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του.

Ἀλλ' ὁ Τοῦρκος, ἀγαπῶν καὶ περιποιούμενος τὴν γυναῖκά του, ἀγνοεῖ τὴν λεγομένην παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις galanterie, τὴν ἀδιάκοπον ἐκείνην θωπείαν τὴν πρὸς τὸ γυναικεῖον φῦλον· καὶ, ἐν ᾧ τὴν ἀφίνει κυρίαν ἀπόλυτον τοῦ οἴκου του καὶ καθ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς λέξεως οἰκοδέσποιναν, θεωρεῖ αἰσχρὸν καὶ ἀφύσικον νὰ τῆς δώσῃ ἐν ὑπαίθρῳ τὸν βραχίονα, νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρά της, νὰ τῇ παραχωρήσῃ τὴν προεδρείαν, ἀφ' οὗ ἡ φύσις τὴν ἐδημιούργησεν ὑποδεεστέραν ἑαυτοῦ· καὶ διηγεῖται ὁ Ami Boué, ὅτι εἰς τὸ γεῦμα, ὅπερ ἔδωκε τῷ 1837 ὁ Πασσᾶς τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν προσκεκλημένοι καὶ ὁ ἡγεμὼν τῆς Σερβίας Μιλόσης μετὰ τῆς γυναικός του, ὁ πρόξενος τῆς Αὐστρίας, θελήσας νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν μετὰ τὸν Πασσᾶν πρώτην θέσιν, ἐμποδίσθη ὑπ' αὐτοῦ, εἰπόντος ὅτι αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὸν πρόξενον, ὡς τὸν ἀρχαιότερον αὐτοῦ φίλον.

Ἡ γυνὴ ἀφ' ἑτέρου ὑποχρεοῦται νὰ ἦνε πάντοτε σκεπασμένη, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτῆς νὰ μὴ ἴδῃ ἀνὴρ ἄλλος παρὰ τὸν σύζυγον, τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς της, καὶ αὐτοὺς ἐνίοτε ἀποκλειομένους τῆς τοιαύτης ἐξαιρέσεως.[1] Ἡ κατακάλυψις αὕτη τοῦ προσώπου, καλουμένη *Ναμιχράμ*, ἀπὸ τοῦ ὁποίου παρεσχηματίσθη ὁ παρ' ἡμῖν *μαχραμᾶς*, εἶνε ὄχι μόνον ἀνάγκη, ὑπαγορευθεῖσα ἐξ αἰώνων, τὸ μὲν ὑπὸ τῆς ἀχωρίστου τῆς γυναικείας ἀρετῆς αἰδοῦς, ἢ καὶ τῆς τῶν συζύγων ζηλοτυπίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ τῆς κομμωτικῆς πρὸς διατήρησιν τῆς ὄψεως, ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσις τῆς θρησκείας· εἶνε ἔθιμον ἐγκεκεντρισμένον, οὕτως εἰπεῖν, ἐπ' αὐτῆς. Ὅλαι ὅλων τῶν ἐθνῶν αἱ γυναῖκες ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐκαλύπτοντο τὴν κεφαλήν. Ἡ Ῥεβέκκα ἔρχεται ἵνα νυμφευθῇ τὸν Ἰσαάκ· βλέπει δὲ αὐτὸν μακρόθεν καὶ, μαθοῦσα παρὰ τοῦ δούλου ὅτι «οὗτός ἐστιν ὁ κύριος αὐτοῦ, λαβοῦσα τὸ θέρι»στρον περιεβάλετο». «Πᾶσα γυνὴ, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, προσευχομένη ἀκατακαλύ»πτῳ τῇ κεφαλῇ, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν »ἑαυτῆς· ἓν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημέ»νῃ· εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κεί»ράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ »ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω». Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ χάριτες, κατὰ τὸν Παυσανίαν, ἦσαν κεκαλυμμέ-

1. Πολλαὶ τῶν ἐθελοθρήσκων Τουρκισσῶν φυλάττουσι ναμιχράμ καὶ πρὸς τοὺς μεγαλητέρους αὐτῶν ἀδελφούς· διότι τοὺς μὲν μικροτέρους εἶδον, λέγουσι, γεννηθέντας καὶ τοὺς ἀναγνωρίζουσιν ὁμομητρίους, ἐν ᾧ δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν πληροφορίαν καὶ περὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀκολουθοῦσαι πάντοτε καὶ ἐν πᾶσι, καθὼς εἴπομεν, τὴν φύσιν.

ναι, καὶ τοιαύτας εἰκόνισαν αὐτὰς ὁ Βούπαλος, ὁ Ἀπελλῆς καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος· ἀπορεῖ μάλιστα ὁ περιηγητὴς οὗτος πῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τὰς παρίστανον γυμνάς. Τῶν Χαρίτων ὅμως ὁ πέπλος, καθὼς καὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῶν λοιπῶν ἡρωΐδων, ὡμοίαζεν ἴσως τὸ *Bélor* τῶν σημερινῶν Εὐρωπαίων νεονύμφων, καὶ προσετίθει θελγητρα ἢ τὰ ἔκαμνε διαφανέστερα ἀντὶ νὰ τὰ συγκρύψῃ· δὲν εἶν' ὅμως τὸ ἴδιον καὶ διὰ τῶν Τουρκισσῶν τὸ *γιασμάκι* καὶ τὸ *μαμοῦκι*, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πρὸς ἀπόκρυψιν ἐντελῆ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ λαιμοῦ, τόσον ὥστε ἐν τῇ Ἀσίᾳ προστίθεται καὶ εἶδός τι μελανῆς προσωπίδος ἐξ ὑφάσματος, καθιστῶσα ἐντελῶς ἀγνώριστον τὴν γυναῖκα. Τοῦ εἴδους τούτου τοῦ Τουρκικοῦ μαμουκώματος ἀναφέρει ἀπαράλλακτον ὁ Δικαίαρχος τὸ τῶν ἐν Θήβαις τὸ πάλαι γυναικῶν, «Τὸ τῶν ἱματίων, λέγων, ἐπὶ τῆς »κεφαλῆς κάλυμμα τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε προσω»πιδίῳ δοκεῖν πᾶν τὸ πρόσωπον κατειλῆφθαι. Οἱ »γὰρ ὀφθαλμοὶ διαφαίνονται μόνοι, τὰ δὲ λοι»πὰ μέρη τοῦ προσώπου πάντα κατέχεται τοῖς »ἱματίοις, φοροῦσι δ' αὐτὰ πᾶσαι λευκά». Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὁσάκις συνηντῶμεν Ὀθωμανίδας κεκαλυμμένας ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ σινδόνος, ἔστρεφον προσέτι καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν πρὸς τὸν τοῖχον, οὐ μόνον ὅπως μὴ τὰς ἴδωμεν, ἀλλ' ὅπως μήτε μᾶς ἴδωσι κατὰ πρόσωπον. Τοῦτο εἶνε τὸ καθ' αὐτὸ θρησκευτικὸν Ναμιχράμ. Περίεργον δὲ φαίνεται ὅτι ὁ Ἀβιμέλεχ, δίδων τὰ χίλια δίδραχμα τῷ Ἀβραὰμ διὰ τὴν Σάῤῥαν, λέγει πρὸς αὐτὴν ὅτι «ταῦτα ἔσται σοι εἰς τι»μὴν τοῦ προσώπου σου», ὅπου τὸ Ἑβραϊκὸν ἔχει, «εἰς κάλυμμα τοῦ προσώπου σου»· ὥστε ἡ τιμὴ τῆς γυναικὸς εἶνε τὸ κάλυμμά της· ὁ δὲ ἀποκαλύπτων αὐτὴν (ἐξ οὗ καὶ τὰ Ἀνακαλυπτήρια), καὶ ἔγνω αὐτήν· καὶ οὗτος εἶν' ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. Γυνὴ δέ, ἥτις ἀπεκάλυψεν, ἔστω καὶ κατὰ τύχην, τὰ θέλγητρά της εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνδρὸς, ἄλλου παρὰ τὸν σύζυγον, ἐξευτελίζεται ἐνώπιον καὶ ἑαυτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτήν. Ὁ ἰατρὸς μόνος δύναται νὰ ἴδῃ τὸ στόμα της, ἢ νὰ πιάσῃ τὴν χεῖρά της, σκεπασμένην (ἐννοεῖται), καὶ τοῦτο προηγηθείσης πάντοτε τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου ἢ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ πλύνουσαι εἰς τὸν ποταμὸν φοροῦσι τὸ κάλυμμά των, ἢ, φέρουσαι αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὤμου, τὸ ἀναλαμβάνουσιν, ἅμα ἴδωσι παρερχόμενον ἄνδρα. Τοῦ γενικοῦ δὲ τούτου κανόνος δὲν ἐξαιροῦνται οὔτε αἱ ὑπέργηροι, οὔτε αἱ αἰθίοπες. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅσον αὐστηρότερος εἶνε κανών τις, τόσῳ συχνότερον καὶ παραβαίνεται, πᾶσα ὡραία γυνὴ εὑρίσκει τρόπον νὰ ἐπιδείξῃ τὴν καλλονήν της καὶ νὰ παραβῇ τὸν κανονισμόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐδημοσιεύθη τῷ 1838 τὸ ἀνεξήγητον ἐκεῖνο διὰ τὰς Εὐρωπαίας διάταγμα, τὸ ἀπαγορεῦον εἰς τὰς Ὀθωμανίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἐπιστρέφωσιν ἐξώρας εἰς τὰς οἰκίας των, νὰ ἔχωσιν ἀμαξηλάτας νέους καὶ λαμπροστολισμένους, νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰς φραγκικὰς συνοικίας τοῦ Πέραν κτλ.

Ὅθεν ἴσως καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, φρονοῦντες ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν Τούρκων, φρουρούμεναι ὑπὸ σμήνους μαύρων εὐνούχων, εἶνε ἀπρόσιτοι, μαίνονται, ὅταν ἔλθωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ τὰς Ὀθωμανίδας, ὡς περὶ καρποῦ ἀπηγορευμένου. Ἀλλ' ὅσον ἀπατῶνται ὡς πρὸς τὸ πρῶτον· διότι πούποτε σχεδὸν ἄλλοῦ αἱ ἐρωτικαὶ ῥᾳδιουργίαι δὲν εἶνε τόσῳ συνήθεις, τόσῳ βέβαιον εἶν' ἀφ' ἑτέρου ὅτι, ὡς πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους οὐδεὶς δύναται νὰ καυχηθῇ εὐλόγως ὅτι ὑπῆρξεν ὁ ἥρως τοιούτου δράματος· καὶ ὅσοι δὲ νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἐξαιρουμένους τοῦ γενικοῦ τούτου ὅρου, δὲν εἶν' ἄλλο, εἰμὴ ἁπλοῖκὰ θύματα τῆς τυχούσης φαυλοβίου Ἀρμενίδος, ἐκμισθωσάσης ἀπὸ τοῦ πρώτου παλαιοπωλείου τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα καὶ διαμάντια καὶ ἀπομιμηθείσης τὴν φωνὴν καὶ τοὺς ἀκκισμοὺς τῶν Χαννούμ. Τὸ θαυμαστὸν εἶνε μόνον, ὅτι, καὶ μετὰ τοσαύτας ἐπαναλήψεις τῆς αὐτῆς κωμῳδίας, εὑρίσκονται πάλιν ἐξ αὐτῶν τινες παγιδευόμεναι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δελέατος

Λόγῳ δὲ ζηλοτυπίας μᾶλλον ἢ ἐπιδείξεως νομίζω ὅτι καὶ τὰς Σουλτανίδας καὶ τὰς γυναῖκας τῶν μεγιστάνων, ἐξερχομένας, παρακολουθοῦσι πλῆθος θεραπαινίδων. Συνήθεια παλαιὰ· διότι καὶ τὰς τῶν Γραικορωμαίων ἀβροδιαίτους συνώδευον παρομοίως ἄβραι καὶ θεράπαιναι.

Ἀλλὰ τί κάμνουσιν, ἤθελεν ἐρωτήσει τις, ὅλαι αὐταὶ αἱ *παρακόραι*, ὡραιότεραι καὶ νεώτεραι καὶ αὐτῆς πολλάκις τῆς δεσποίνης, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν τῇ γυναικωνίτιδι; Τί κάμνουσι; Κεντοῦσι· κεντοῦσι τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα κεντήματα, τὰ ὁποῖα, πολὺ εὐλογώτερον παρὰ τὰ τῆς μυθολογουμένης Ἀράχνης ἤθελε ζηλεύσει ἡ Ἀθηνᾶ. Ἐκεῖ ἔβλεπέ τις τὰς Κωνσταντινουπολίτιδας ἀπομιμουμένας διὰ τῆς βελόνης «τὸν οὐρανὸν μὲ τἄστρα, τὴν γῆν μὲ τὰ λουλούδια, τὴν θάλασσαν μὲ τὰ 'ψάρια», καθὼς λέγουν τὰ παραμύθια. Εἶδον σάκκον ἀρχιερατικὸν, παριστάνοντα τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος θαυμαστὴν ἐκείνην ἁλιείαν τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν μεγάλων ἰχθύων, ὅπου ἐνόμιζες ὅτι οἱ ἰχθύες ἀκόμη ἔσπαιρον· ὅλα ταῦτα διὰ τῆς βελόνης! Τὰς δὲ *μπιμπίλας* ἐκείνας, τῶν ὁποίων ὁ πῆχυς ἐτιμᾶτο πεντακοσίων φράγκων, οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀγοράζοντες, ἔβαλλον ἐντὸς ὑαλοσκεπάστων πλαισίων πρὸς ἐπίδειξιν, ὡς ἀριστουργήματα. Πρὸς ποίαν καλλιτέχνου εἰκόνα δὲν ἦσαν φερέγγυα τὰ ζωγραφιστὰ ἐκεῖνα κρήδεμνα (*καλεμκιαρί*), τῶν ὁποίων δὲν ἠξευρέ τις τί νὰ θαυμάσῃ πρῶτον, τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ ἀνεξίτηλον τῶν χρωμάτων, τὴν ἀκριβῆ ἀπομίμησιν τῆς φύσεως, ἢ τὴν ἀραχνιώδη λεπτότητα τοῦ τολυπανίου;

* * *

Αἱ Ἑλληνίδες εἶνε θελκτικώτεραι καὶ τῶν Σερβίδων καὶ τῶν Βουλγάρων. Οἱ μέλανες καὶ ἐκφραστικοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ, τὸ ὡραῖον στόμα, ἡ λεπτοφυὴς ῥὶς, ἡ καταμέλανος κόμη καὶ τὰ χαριέστατα κινήματα, φαντάζοντα ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν κομψὴν ἐνδυμασίαν των, προκαλοῦσιν ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς προτύπων τοῦ ἰδανικοῦ κάλλους, τὸν χρωστῆρα τοῦ ζωγράφου. Ἰδίως δὲ ὅταν χορεύωσι τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χορὸν, τὸν περίφημον *Ῥωμαϊκὸν* ἢ *Σμυρναϊκὸν*, ἀδύνατον νὰ μὴ διακρίνῃ εὐθὺς ὁ ξένος τὴν Ἑλληνίδα τῆς Ἀρμενίας, καὶ μὴ νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι τὰς Χάριτας ἐπενόησαν οἱ Ἕλληνες. Ἀλλὰ τὴν τέχνην τοῦ ἀρέσκειν ποῦ νομίζετε ὅτι διδάσκονται αἱ Κυρίαι αὗται, κατὰ τὸν Κ. Castellan; .... εἰς τὸ λουτρόν!! Αἱ χωρικαὶ, ὑπανδρευόμεναι πρόωρα, συμμεριζόμεναι τὰς κοπώδεις τῶν ἀνδρῶν ἐργασίας, καταναλισκόμεναι διὰ τῆς τεκνοποιΐας καὶ τεκνοτροφίας, φαίνονται, μετὰ μερικὰ ἔτη, ἀσχημότεραι τῶν ἀνδρῶν.

Αἱ Ἀρμένιαι ἔχουσι συνήθως εὐειδῆ κεφαλὴν, καμαρωτὰ καὶ πυκνὰ ὀφρύδια, μαύρους μεγάλους ὀφθαλμοὺς, σκιαζομένους ὑπὸ μακρῶν βλεφαρίδων, ὄψιν τρυφερὰν, χείλη κοράλλινα, καὶ κόμην μέλαιναν, φαντάζουσαν ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὸ πλῆθος τῶν μαργαριταρίων καὶ ἀδαμάντων. Ἡ δὲ φυσιογνωμία αὐτῶν εἶνε μίγμα ἐθελαρεσκείας καὶ χαυνότητος. Τὸ δὲ ἀνάστημά των, ὅταν δὲν ἀσχημίζηται ὑπὸ προώρου πολυσαρκίας, εἶνε τῷ ὄντι μεγαλοπρεπέστατον, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὰ πλατέα ἐκεῖνα Ἀσιατικὰ ἐνδύματα καὶ τὰ βαρύτιμα λαχούρια, τὰ ὁποῖα ὑπεραγαπῶσιν. Εἰς αὐτὰς δὲ, καθὼς ἐν γένει εἰς τὰς Ἀσιανὰς, ἐφαρμόζονται τὰ ἐπίθετα *βαθύκολποι* καὶ *βαθόξωνοι*. Σύζυγοι ἀφοσιωμέναι καὶ μητέρες ἄριστα, δὲν ἔχουσιν ἄλλην φιλοτιμίαν παρὰ ν' ἀρέσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας των καὶ ν' ἀναθρέψωσι καλῶς τὰ τέκνα των. Ὅθεν καὶ οἱ σύζυγοι αὐτῶν τὰς ὑπεραγαπῶσι καὶ τὰς σέβονται, καὶ εἶνε σπανιώτατα παρ' αὐτοῖς τὰ διαζύγια.

Αἱ γυναῖκες τῶν Ἀλβανῶν, καὶ μάλιστα τῶν περὶ τὸν Τόμουρον Τόσκων, διακρίνονται διὰ τὴν ὡραιότητα καὶ τὰ θέλγητρά των, καὶ εἶνε ὁ στολισμὸς τῶν Χαρεμίων. Ἔχουσι δὲ βάδισμα μεγαλοπρεπὲς, βλέμμα ὑπερήφανον καὶ χάριν μετ' ἀβρότητος καὶ λεπτότητος ὅλης Ἑλληνικῆς.

Αἱ γυναῖκες τῶν Κουτσοβλάχων διακρίνονται διὰ τὴν εὐεξίαν αὐτῶν καὶ τὴν εὔχροιαν· δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸ λεπτὸν ἐκεῖνο καὶ ἐπίχαρι τῆς ἑλληνικῆς φυσιογνωμίας.

Συγγραφεύς τις ὁμιλῶν περὶ Αὐστρίας, λέγει ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ λαοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς τῶν Αὐστριακῶν ἡγεμόνων καὶ ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον τοῦ βίου τοῦ Αὐτοκράτορος Φραγκίσκου τοῦ Α'. Ὅτε ἐπεκράτει ἡ χολέρα ἐν Βιέννῃ, ἀναρίθμητα θύματα καθ' ἑκάστην θερίζουσα, ὁ Αὐτοκράτωρ διήρχετο ποτὲ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων μετά τινος ὑπασπιστοῦ του· αἴφνης συνήντησαν λείψανον ταχέως διαβαῖνον καὶ παρ' οὐδενὸς παρακολουθούμενον. Ἡ ἔλλειψις αὕτη διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅστις ἐρωτήσας ἔμαθεν, ὅτι οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ, φοβούμενοι τὴν ἐπιδημίαν, δὲν ἐτόλμησαν νὰ συνοδεύσωσι τὴν κηδείαν. «Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Αὐτοκράτωρ, θέλομεν ἀναπληρώσῃ τοὺς συγγενεῖς διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπηκόων μου δὲν πρέπει νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν τάφον ἄνευ τοῦ τελευταίου τούτου δείγματος ἐνδιαφέροντος», ἠκολούθησε δὲ τὴν κηδείαν μέχρι τέλους καὶ ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν ἁπασῶν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν.

ΟΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ

Πολλὰ ἐλέχθησαν περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν δακτυλίων. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ ἀρχὴ αὐτῶν κρύπτεται εἰς τοὺς μυθικοὺς χρόνους· ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ συνήθεια αὕτη μετεδόθη ἐξ Ἀσίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες πρῶτοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐδακτυλιοφόρησαν ἐν Εὐρώπῃ.

Παραλείποντες τὰ λίαν μυθικὰ καὶ ἀπίθανα ἐρχόμεθα εἰς τὰς ἁγιογραφικὰς παραδόσεις.

Ἐν αὐταῖς λέγεται ὅτι ὁ Φαραὼ περιβαλὼν τὸν Ἰωσὴφ μὲ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν Αἰγύπτῳ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν δακτύλιόν του.

Ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως οἱ δακτύλιοι ἀναφέρονται ὡς ἓν ἐκ τῶν κοσμημάτων τοῦ Ἀαρὼν καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ἡ Ἰουδὶθ πορευομένη νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀλοφέρνην εἶχε πλήρεις τοὺς δακτύλους δακτυλίων.

Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ ὡς ἀρραβῶνες χρησιμεύοντες δακτύλιοι ἦσαν σιδηροῖ.

Τὸ παλαιὸν τῶν Ῥωμαίων δίκαιον ὥριζεν ὅτι δὲν ἔχει κῦρος ἡ διαθήκη ἂν δὲν ἦνε ἐσφραγισμένη διὰ τῶν δακτυλίων ἑπτὰ μαρτύρων.

Οἱ πρεσβευταὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἐφόρουν ὡς σημεῖον τῆς ἀρχῆς των χρυσοῦν δακτύλιον εἰς τὸν μέσον δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρός.

Οἱ θριαμβεύοντες στρατηγοὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ῥώμην εἶχον χρυσοῦν στέφανον περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ σιδηροῦν δακτύλιον εἰς τὸν δάκτυλον. Οἱ Ῥωμαῖοι ἱππεῖς ἐφόρουν χρυσοῦν δακτύλιον.

Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἀνδραγαθήσαντες ἠδύναντο νὰ κοσμῶσι τὰς χεῖράς των μὲ χρυσοῦς δακτυλίους.

Λέγουσιν ὅτι ὁ Καῖσαρ θέλων ποτὲ νὰ ἐνθαρρύνῃ ἐν πολέμῳ τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, ὕψωσε τὸν δάκτυλον, ἐκεῖνοι δὲ ἰδόντες τὸν χρυσοῦν

δακτύλιον καὶ νομίζοντες ὅτι παρομοίους δακτυλίους ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς μετὰ τὴν νίκην, ἠγωνίσθησαν ἀνδρείως.

Οἱ Καρχηδόνιοι προσέθετον ἕνα δακτύλιον μετὰ ἑκάστην νέαν μάχην, ἧς ἤθελον μετάσχει.

Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι ἡ συνήθεια τοῦ νὰ φορῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν δακτύλιον εἰς τὸν παράμεσον δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι μία ἐκ τῶν φλεβῶν ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ δακτύλου τούτου μέχρις τῆς καρδίας. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον λέγεται ὅτι ἐνίοτε οἱ ἰατροὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς διέτασσον τὴν χρῆσιν ὡρισμένων δακτυλιολίθων, ὡς δῆθεν ἐπιδρώντων διὰ τοῦ δακτύλου ἐκείνου ἐπὶ τῆς καρδίας.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἠγάπα καὶ μετεχειρίζετο δακτυλίους, διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ διδάκτορες κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἐφόρουν πάντοτε δακτύλιον μὲ ἐρυθρὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ψῆφον (πέτραν).

Καὶ κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους καὶ κατὰ τοὺς ἔπειτα ἀκόμη, πολλαὶ δεισιδαιμονίαι συνεδέοντο πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν δακτυλίων.

Ἐλέχθη π.χ. ὅτι ὁ ἀδάμας δυναμώνει τὴν καρδίαν καὶ συντείνει εἰς τὸν καλὸν τοκετόν.

Τὸ ῥουβίνιον ὑποβοηθεῖ τὴν ἀγνότητα.

Ὁ ἀμέθυστος διαλύει τὴν μέθην.

Ὁ σάπφειρος καθιστᾷ τινὰ ἀγαπητόν.

Τὸ τοπάζιον κατευνάζει τὴν ἐξημμένην φαντασίαν καὶ τὴν ὀργήν.

Ὁ ἄνθραξ καθαρίζει τὸν ἀέρα.

Ὁ σμάραγδος συντρίβεται εἰς τὸν δάκτυλον παρθένου παραβάσης τὸ καθῆκον.

Ὁ Μακρόβιος πιστεύει ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς δι' ὃν κατὰ πρῶτον μετεχειρίσθησαν δακτυλίους οἱ ἄνθρωποι εἶνε νὰ σφραγίζωσι τὰ διάφορα αὐτῶν ἔγγραφα καὶ μάλιστα τὰς ἐπιστολάς των. Τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ ἦνε ἀληθὲς διότι ἀρχαιοτάτη εἶνε ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἔχῃ ἑκάστη οἰκογένεια τὰ οἰκόσημά της ἐπὶ δακτυλιολίθου γεγλυμμένα, δι' οὗ ἐσφράγιζεν ἐπιστολάς, κιβώτια περιέχοντα πολύτιμα σκεύη καὶ εἴτι ἄλλο. Ὁ Κικέρων μάλιστα ἀναφέρει ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ διὰ δακτυλιολίθου ἐσφράγιζε τοὺς πολυτίμους οἴνους.

Ἄχαβ, ὁ βασιλεὺς τῆς Σαμαρείας σύζυγος δὲ τῆς Ἰεζαβήλ, ἐγκατέλιπε τὴν σφραγῖδά του εἰς τὴν γυναῖκά του, ὅτε δὲ αὕτη ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν Ναβώθ, ἵνα ἁρπάσῃ τὴν οἰκίαν του, μετεχειρίσθη κρύφα ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τοῦ προστάσσοντος τὸν θάνατον αὐτοῦ τὴν σφραγῖδα τοῦ Ἄχαβ. Παρομοίως δὲ καὶ ὁ λάκκος τῶν λεόντων, ὅπου ἐνεκλείσθη ὁ Δανιήλ, ἦτο ἐσφραγισμένος σφραγῖδι βασιλικῇ.

Ὁ Πλίνιος, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Στράβων καὶ ὁ Κικέρων ἀναφέρουσι τὸν δακτυλιόλιθον τοῦ Σαμίου Πολυκράτους. Ἦτο τόσον εὐτυχὴς ὁ Πολυκράτης, ὥστε φοβούμενος μὴ διὰ τοῦτο τὸν φθονήσωσιν οἱ θεοὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸν δακτύλιόν του, ὃν εἶχε περὶ πολλοῦ. Ἀλλ' ἁλιεύς τις ἤγρευσε μέγαν ἰχθύν, ὃν ἐπώλησεν πρὸς τὸν μαγειρον τοῦ τυράννου, οὗτος δὲ εὗρεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ ἰχθύος τὸν δακτυλιόλιθον.

Τοῦ Ὀκταβίου ἡ σφραγὶς εἶχε γεγλυμμένην σφίγγα, τοῦ Μαικήνα βάτραχον, τοῦ Πομπηίου λέοντα.

Ἐπὶ Ῥωμαίων ἡ πολυτέλεια εἶχε καταντήσῃ ὥστε τὰ χειμερινὰ δακτυλίδια νὰ ἦνε ἄλλα παρὰ τὰ θερινά, βαρύτερα δηλαδὴ καὶ μετὰ μεγαλητέρων λίθων! Εἷς δακτύλιος δὲν ἤρκει, ἀλλ' ἐφόρουν ἄχρι τριῶν εἰς ἕκαστον δάκτυλον, τοὺς ὁποίους καὶ συνέκρουον ὡς κροτάλια (castagnettes), πρὸς ἔνδειξιν μεγαλοπρεπείας!

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐχάραττον εἰς τοὺς δακτυλίους των ἰχθύν, διότι ὡς γνωστὸν ὁ ἰχθὺς ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ Σωτῆρος, ἕνεκα τῶν γραμμάτων ι χ θ υ ς, ἅτινα εἶνε τὰ ἀρχικὰ τῶν λέξεων Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ. Ὁ Πάπας σφραγίζει ἅπαντα τὰ ἔγγραφά του διὰ σφραγῖδος, ἥτις ἔχει κεχαραγμένην τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἁλιεύοντος ἐν λέμβῳ.

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἔχουσιν ἀμέθυστον λίθον εἰς τοὺς δακτυλίους των, δὲν σφραγίζουσιν ὅμως δι' αὐτοῦ. Διασημότατος δακτύλιος ἦτο ὁ τοῦ Γύγου. Περὶ τοῦ Γύγου τούτου λέγει ὁ Πλάτων, ὅτι ἦτο ποιμὴν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας, γενομένης δέ ποτε βροχῆς πολλῆς καὶ σεισμοῦ συνέβη νὰ σχισθῇ ἡ γῆ καὶ νὰ γείνῃ χάσμα εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἔρχατο. Ἰδὼν τοῦτο ὁ Γύγης καὶ θαυμάσας κατέβη καὶ εἶδε πολλὰ ἀξιοθαύμαστα πράγματα καὶ νεκρὸν ὑπερμεγέθη κείμενον ἐντὸς μεγίστου χαλκοῦ ἵππου. Εἶχε δὲ ὁ νεκρὸς χρυσοῦν δακτύλιον. Ὁ Γύγης παραλαβὼν τὸν δακτύλιον καὶ θέσας αὐτὸν εἰς τὸν δάκτυλόν του καὶ στρέψας τὴν σφενδόνην (πέτραν) εἰς τὰ ἔσω τῆς χειρὸς, ἐξῆλθεν. Ἐπανελθὼν μεταξὺ τῶν ἄλλων ποιμένων παρετήρησεν ὅτι οὗτοι ὡμίλουν περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ ἀπόντος, ἕως οὗ αὐτὸς ἐπιψηλαφῶν τὸν δακτύλιον ἔστρεψεν ἔξω τὴν σφενδόνην αὐτοῦ. Τότε ἐνόησε τὴν μαγικὴν δύναμιν τοῦ εὑρήματος. Ὅταν ἔστρεφε πρὸς τὰ ἔσω τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου ἐγένετο ἀφανής.

Εἰς τὰς μαγείας τῶν μέσων αἰώνων ἐν πολλῇ χρήσει ἦτο ὁ χρυσοῦς δακτύλιος.

Ὁ συρμὸς ὁρίζει τὰ νῦν εἰς ποῖον δάκτυλον πρέπει τις νὰ θέτῃ τὸν δακτύλιον, πλὴν τοῦ συζυγικοῦ δακτυλίου, ὅστις τίθεται συνήθως εἰς τὸν παράμεσον τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Ἐνίοτε μεταχειρίζονται μαγνητισμένους δακτυλίους, οἵτινες λέγουσιν ὅτι προφυλάττουσιν ἀπὸ τῆς κεφαλαλγίας, ἢ σιδηροῦς, εἴς τινα μέρη, ὡς ἀλεξιτήριον κατὰ τῆς λύσσης.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ κατὰ χώρας παντοῖαι ἄλλαι συνήθειαι ἀποβλέπουσαι εἰς τὸ περιεργότατον τοῦτο, ἀρχαιότατον καὶ ἱστορικώτατον κόσμημα τοῦ ἀνθρώπου.

**

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΤΕΜΚΙΝΟΥ

Ὁ περιάκουστος εὐνοούμενος Αἰκατερίνης τῆς Β' Ποτεμκῖνος ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῷ γενεθλίῳ τόπῳ ὑπὸ ἀναγνώστου τινὸς τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν Ῥωσίᾳ μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ γεννᾶται πνευματική τις σχέσις ἢ, οὕτως εἰπεῖν, συγγένεια, διαρκοῦσα ἰσοβίως. Τοιαύτη ὑπῆρχε καὶ μεταξὺ τοῦ Ποτεμκίνου καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Ποτεμκῖνος ἐνωρὶς ἀφῆκε τὴν χώραν τῆς γεννήσεως καὶ ἔκτοτε οἱ δύω οὗτοι οὔτε εἶδον ἀλλήλους, οὔτε περὶ ἀλλήλων ἔμαθόν τι. Ἐν τοσούτῳ παρῆλθον ἔτη οὐκ ὀλίγα καὶ ὁ μαθητὴς ἀνυψώθη εἰς τὰ ὕψιστα ἀξιώματα. Ἡ φήμη αὐτοῦ, διαδιδομένη εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, ἔφθασε καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ διδασκάλου, ὅστις, καλῶς ποιῶν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν μαθητήν.

Φέρων τὴν παλαιὰν καὶ τετριμμένην τοῦ ἀναγνώστου στολὴν ἀφίκετο εἰς Πετρούπολιν ὁ διδάσκαλος. Ὁ Ποτεμκῖνος ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα τὸν γέροντα· ἔδωκεν αὐτῷ κατοικίαν ἐντὸς τοῦ ἰδίου μεγαλοπρεποῦς μεγάρου· παρέλαβεν αὐτὸν συνδαιτημόνα εἰς τὴν πλουσίαν αὐτοῦ τράπεζαν, καὶ ἐπεριποιεῖτο αὐτὸν μεγάλως. Ἴσως ἄλλος τις, εὐγνωμοσύνῃ φερόμενος καὶ τῇ μεταξὺ μαθητοῦ καὶ διδασκάλου πνευματικῇ σχέσει ὑπείκων, ἤθελεν εὐεργετήσει μόνον τὸν πτωχὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ὁ Ποτεμκῖνος ἐσεμνύνετο ἐπιδεικνύων αὐτὸν, καὶ πολλάκις ὤφθη ἔχων αὐτὸν παρακαθήμενον εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἅμαξαν ἢ εἰς τὸ θεατρικὸν θεωρεῖον.

Ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν παρευρέθησαν ἀμφότεροι εἰς παράστασιν μελοδράματος, ὁ γέρων διδάσκαλος πολὺ εὐχαριστήθη κατὰ πάντα, ἀλλὰ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπέσυρε κυρίως ὁ διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας, κατὰ συνέπειαν τοῦ ὁποίου εἶπε πρὸς τὸν Ποτεμκῖνον·

«Βλέπω ἐκεῖ κάτω σωρὸν ἀνδρῶν, οἵτινες πάντες ποιοῦσί τι. Ὁ εἷς κρούει τὸ τύμπανον, ὁ ἄλλος αὐλεῖ, ὁ τρίτος σαλπίζει, ὁ τέταρτος ἔχει ἄλλο μουσικὸν ὄργανον καὶ οὕτω καθεξῆς· ἀλλὰ διατί ὁ περιττὸς ἐκεῖνος, ὁ ἐφ' ὑψηλοτέρας ἕδρας καθήμενος, ὁ κινῶν τὸ ξυλάριον χωρὶς ν' ἀποτελῇ μουσικήν, διατί ἐκεῖνος κάθηται ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων;»

Γελάσας ὁ Ποτεμκῖνος ἀπήντησε· «Διδάσκαλε! ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος διὰ τοῦ ξυλαρίου διευθύνει τοὺς ἄλλους, καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην λαμβάνει μισθὸν σχεδὸν τόσον, ὅσον πάντες οἱ ἄλλοι ὁμοῦ.»

Ἐθαύμασεν ἀκούσας ταῦτα ὁ διδάσκαλος καὶ ἐμακάριζε τὴν τύχην τοῦ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας ἕδρας καθημένου, ὅστις, οὐδὲν ἐργαζόμενος, ἀλλὰ μόνον τὸ ξυλάριον κινῶν, ἐλάμβανεν ὡς ἀμοιβὴν τοσαῦτα χρήματα.

Ἐν τοσούτῳ ταχύπτερος διέβαινεν ὁ χρόνος ὁ δὲ διδάσκαλος διέτριβε πάντοτε παρὰ τῷ μαθητῇ, πάσης εὐφροσύνης ἀπολαύων καὶ οὐδεμίαν φροντίδα οὔτε περὶ τοῦ παρόντος οὔτε περὶ τοῦ μέλλοντος ἔχων, ἐπειδὴ ὁ Ποτεμκῖνος εἶχε προσκαλέσει τὸν γέροντα νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ αὐτὸν οὐδέποτε.

Ἀλλ' ὁ γέρων, κατ' ἀρχὰς εὔθυμος ὤν, ἐφαίνετο ἐποχήν τινα σκεπτικώτερος ἢ ἄλλοτε. Ὁ Ποτεμκῖνος παρατηρήσας τοῦτο, ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τοῦ αἰτίου, ὁ δὲ γέρων προθύμως ἀπήντησε· «Καλῶς μὲ ἠρώτησες, τέκνον μου. Πρὸ πολλοῦ ἤθελα νὰ σοὶ λαλήσω, ἤθελα νὰ σὲ παρακαλέσω καὶ ἰδοὺ ἡ ἐρώτησίς σου μοῦ δίδει κατάλληλον εὐκαιρίαν.»—«Ὁμίλησον, ὁμίλησον,» ἀπήντησεν ὁ Ποτεμκῖνος, ὁ δὲ γέρων διδάσκαλος εἶπε·

«Ἡ εὐγενεία σου, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ προστατεύῃ, φέρεται πρὸς ἐμὲ τοιουτοτρόπως, ὥστε ἐνόσῳ ζῶ καὶ ἀναπνέω θὰ κυριεύωμαι ὑπὸ τῆς μεγίστης καὶ ζωηροτάτης εὐγνωμοσύνης. Οὐδέποτε ὠνειρεύθην τοιοῦτον παλάτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατοικῶ καὶ ἐγὼ μετὰ τῶν διασημοτάτων ἀνδρῶν τῆς αὐτοκρατορίας, οὐδέποτε ἐφαντάσθην τοιαύτας πολυτελεῖς εὐωχίας καὶ συμπόσια, οἷων καθεκάστην ἀπολαύω, καθήμενος παρὰ τὴν αὐτὴν μετὰ σοῦ τράπεζαν. Ἐγήρασα ὁδεύων μέχρι τοῦδε καὶ ὁδοιπορῶν πεζός, ἤδη δὲ ὀχοῦμαι ἐπὶ τῆς ἁμάξης σου παρὰ σοὶ καθήμενος. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ εἴπω; ὁ ἄνθρωπος, τοὐλάχιστον ἐγώ, ἔχω καὶ φιλοτιμίαν. Ἕως χθὲς εἰς τὸ χωρίον μου ἔζων μὲν πτωχικῶς, ἀλλ' ἔζων ἐκ τῶν κόπων μου· ἐδῶ ζῶ αὐτοκρατορικῶς, ἀλλ' αἰσθάνομαί τι ἐν τῇ καρδίᾳ, τὸ ὁποῖον μ' ἐλέγχει, ὅτι κάθημαι ἀργὸς, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἔχουσιν ἐργασίαν.»

«Καὶ τί νὰ γείνῃ λοιπόν;» ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Ποτεμκῖνος. «Τί νὰ γείνῃ; Νὰ μοὶ εὕρῃς ἐργασίαν τινά, ὥστε ν' ἀναπαύω τὴν φιλοτιμίαν μου· ἐργασίαν, ὥστε νὰ συναισθάνωμαι, ὅτι ἐκ τῶν ὅσα κατέχω μέρος τοὐλάχιστον ἀπέκτησα ἐγώ, καὶ δὲν εἶναι τῆς ἀγάπης σου δωρήματα.»

«Ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο; ἀντεῖπεν ὁ Ποτεμκῖνος· σὺ πρεσβύτης ἤδη ὤν, ἔχεις ἀνάγκην ἀναπαύσεως καὶ ἡσυχίας. Μένε ὡς τὸ πρίν, τρῶγε, πῖνε, διασκέδαζε καὶ ἀμερίμνει. Σοὶ ὑπεσχέθην νὰ φροντίσω περὶ σοῦ ἐνόσῳ ζῇς, τὴν δὲ ὑπόσχεσίν μου ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα.»

«Σοὶ εὐχαριστῶ, σοὶ εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως, ἀπήντησεν ὁ γέρων· ἀλλ' ἂν πραγματικῶς θέλῃς νὰ μ' εὐχαριστήσῃς σὲ παρακαλῶ νὰ ἐνδώσῃς εἰς τὸ αἰτούμενον. Σὺ μέγα δυνάμενος εἰς τὰ ἀνάκτορα, εἰς τὰ ὑπουργεῖα, ἁπανταχοῦ, διὰ μιᾶς λέξεως. . .»

«Καὶ τίνα θέσιν αἰτῇς; διέκοψεν αὐτὸν ὁ

Ποτεμκῖνος. Διὰ θέσιν ἀνωτέραν ἀπαιτοῦνται πολλὰ προσόντα, ἱκανότης, ἀρχαιότης, παιδεία, ὧν δυστυχῶς στερεῖσαι. Αἱ θέσεις δὲ, ἃς δύναταί τις καὶ ἄνευ παιδείας καὶ ἀρχαιότητος νὰ λάβῃ, ἀπαιτοῦσι τοὐλάχιστον ἡλικίαν ἀνδρικήν. Βεβαίως ἂν θελήσω θὰ λάβῃς μίαν τῶν τελευταίων τούτων, ἀλλὰ δὲν ἀντέχεις πλέον διδάσκαλέ μου, δὲν ἀντέχεις.»

«Ἐὰν θέλῃς, εἶπεν ὁ γέρων, γίνομαι διὰ σοῦ ἐντελῶς εὐτυχής. Ἔχω ὑπ' ὄψιν τὴν θέσιν ἐκείνην, δι' ἧς καὶ πολλὰ ἀπολαύει τις καὶ μικρὰν, ἐλαχίστην ἐργασίαν ἐργάζεται. Εἶμαι ὄντως γέρων, ὡς προλαβόντως ἀνέφερες, καὶ δὲν ἀντέχω εἰς ἐργασίας βαρείας καὶ ἐπιπόνους· ἀλλὰ τὸ ξυλάριον, τὸ ὁποῖον ἐκίνει ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας ἕδρας καθήμενος ἀνὴρ, τὸ ξυλάριον ἐκεῖνο εἶναι, ὡς μοὶ ἐφάνη, λίαν ἐλαφρὸν, καὶ δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ κινῶ αὐτὸ εὐκόλως. Δὲν μοὶ κάμνεις λοιπὸν τὴν χάριν νὰ παύσῃς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον καὶ νὰ διορίσῃς ἐμὲ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ;»[1]

Α. Κυτακουζηνος.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

εἰς βαρέως κοιμώμενον.

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἠλ. Τανταλίδου].

Ζωντανόνεκρος σωρὸς νέος ἔτι, κρῖμα, κρῖμα!
Ἀναπαύετ' ὑπ' αὐτὸ τοῦ παπλώματος τὸ μνῆμα.
Κλαῦσέ τον πρὶν σηκωθῇ, ὅμως ποῦ νὰ τὸν σηκώσῃς;
Ἐσκοτώθη ἐν ᾧ ζῇ, καὶ δὲν ζῇ νὰ τὸν σκοτώσῃς.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

⁂ Οἱ εὑρισκόμενοι ἐπὶ ὑψηλῶν θέσεων ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀνέλθωσιν εἰς ἔτι ὑψηλοτέρας· οἱ καθέζαντες ὅμως τὰς ὑψίστας, πολλάκις ἀποβλέπουσι μετὰ λύπης εἴς τινα εὐχαριστοτέραν θέσιν, ἣν ἀφῆκαν.

⁂ Ἑκάστη δύσις ἡλίου δωρεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν φρόνησιν καὶ τὴν πεῖραν, ὧν ἡ ἔλλειψις ἔβλαψεν αὐτὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Τὸ κακὸν ὅμως εἶνε ὅτι ἡ φρόνησις καὶ ἡ πεῖρα αὕτη οὐδόλως χρησιμεύουσι τὴν ἐπιοῦσαν. (Rukert).

⁂ Δὲν εἶνε ὁ χρυσὸς καὶ ἡ πολυτέλεια τὰ σημεῖα τῆς ἀνωτάτης τάξεως, ἀλλ' ἡ περὶ τοὺς τρόπους κομψότης, ἡ γαλήνη, ἡ ἄνευ σκέψεως καὶ προσποιήσεως φυσικὴ εὐγένεια, ἡ θέτουσα ἕκαστον ἐν τῇ θέσει του καὶ μένουσα πάντοτε ἐν τῇ ἰδίᾳ. (Κ^α Krudner).

⁂ Ὁ κακουργήσας ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ μυστηρίου, ζῇ ἐν τῷ διηνεκεῖ φόβῳ, ὅτι ἀπρόοπτόν τι συμβὰν δύναται νὰ τὸν προδώσῃ. Διατὶ ὁ πράττων τὸ ἀγαθὸν, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ πολλάκις, δὲν ἤθελεν ἐλπίζει, ὅτι ἡμέραν τινὰ δύναται νὰ τύχῃ εὐγνωμοσύνης; (Gœthe).

⁂ Αἱ ἰδιόγραφοι ἐπιστολαὶ εἶνε οἱ μέγιστοι ἡμῶν ἐχθροί.

1. Οἰκογ. ἡμερολόγιον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

〰 Περὶ τὸ ἔτος 1830 ἐν Ἐλβεστάτνιζ τῆς Βοημίας, γράφει γερμανική τις ἐφημερὶς, νέα τις χωρικὴ, ὑπηρέτρια παρά τινι τῶν πολιτῶν, ἥτις ἐβαρύνετο μόνη της ἐν τῷ μαγειρείῳ Κυριακήν τινα, κατεγίνετο, διὰ νὰ διασκεδάσῃ, εἰς ἐπινόησιν τοῦ βηματισμοῦ νέου τινὸς χοροῦ, ὃν ἐφήρμοσεν εἰς τὸν σκοπὸν ἑνὸς τραγουδίου τοῦ χωρίου της. Οἱ κύριοί της ἐπανελθόντες τὴν εὗρον οὕτω πως χοροπηδῶσαν καὶ ἀντὶ νὰ τὴν ἐπιπλήξωσι, τὴν προσεκάλεσαν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν βηματισμὸν ἐκεῖνον τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εὑρίσκετο καὶ ὁ μουσικὸς Ἰωσὴφ Νέρουδας, ὅστις ἐσημείωσε καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν βηματισμόν. Μετ' οὐ πολὺ ὁ νέος χορὸς ἐχορεύθη παρὰ πάντων εἴς τινα ἑορτήν. Τῷ 1835 ἐγνώσθη εἰς Πράγαν, ἔνθα ἕνεκα τοῦ ἡμίσεος βήματος, ὅπερ περιείχετο εἰς αὐτὸν τὸν ὠνόμασαν *πού.lκαν*, ὅπερ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου σημαίνει *ἥμισυ*. Μετὰ τέσσαρα ἔτη μουσικοί τινες ἐκ Πράγας διέδοσαν τὴν πόλκαν εἰς Βιέννην. Τῷ 1840 χοροδιδάσκαλός τις τῆς Πράγας καλούμενος Ῥάαβ ἐχόρευσε κατὰ πρώτην φορὰν τὴν πόλκαν εἰς τὸ Ὠδεῖον τῶν Παρισίων, ἥτις ἔκτοτε κατέστη χορὸς πάγκοινος καὶ λίαν δημοτικός. Ἡ πρώτη δὲ τυπωθεῖσα μουσικὴ διὰ τὴν ὄρχησιν τῆς πόλκας εἶνε Φραγκίσκου τινὸς Χίλμαρ, μουσικοδιδασκάλου ἐν Κοπιδλέῳ.

〰 Κατὰ τὸ ἔτος 1686 ἀπεστάλη μητροπολίτης Ἰωαννίνων Κλήμης ὁ Χῖος, ἀνὴρ ἀμαθέστατος, ὅστις ἐκίνησε τὴν κατ' αὐτοῦ περιφρόνησιν τῶν τότε φιλομαθῶν Ἰωαννιτῶν, οἵτινες καὶ συνεφώνησαν ἐν τάχει ἵνα ἀποταθῶσιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ζητοῦντες τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐζήτησε τὴν εὐμένειαν τῶν προϊσταμένων, συγκατετέθησαν οὗτοι νὰ μὴ ζητήσωσι τὴν ἔξωσίν του, ἂν ὑπέσχετο νὰ ἐνασχοληθῇ μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς ἐγκυκλοπαιδείας· τούτου γενομένου δεκτοῦ ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον ἐπεφορτίσθη παρὰ τῶν Ἰωαννιτῶν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Βησσαρίων ὁ Μακρὸς, ὁ τέως διδάσκαλος τῆς πόλεως χρηματίσας καὶ τότε ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Λυγκιάδων μονάζων. Ὅθεν εἰς τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο μετέβη ἀμέσως ὁ μητροπολίτης, καὶ διὰ πολλῆς προθυμίας, ἐν πεντάετεῖ διαστήματι, ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνος τὰ τότε παραδιδόμενα ἐγκύκλια μαθήματα, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν μητρόπολίν του, κυβερνωμένην εἰς τὸ μεταξὺ παρὰ τοῦ πρωτοσυγκέλλου καὶ τῆς ἐκ προϋχόντων ἐπιτροπῆς. Ἐν ἔτει 1704 ὁ μητροπολίτης Κλήμης ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν δι' ἐπαρχιακὰς ὑποθέσεις, καὶ ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν πάντων διὰ τὴν μεγάλην παιδείαν του!

Ἐν. Ἀναγνώστης.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ, 14.